Koncepcia postupného ukončovania bezdomovectva a riešenie nelegálnych osídlení na území mesta Košice 2022 – 2030

OBSAH

TEORETICKÁ ČASŤ **6**

1. VŠEOBECNÝ ÚVOD **6**
2. VÝCHODISKOVÉ DOKUMENTY NA RIEŠENIE BEZDOMOVECTVA **7**
3. VYMEDZENIE BEZDOMOVECTVA **8**

ANALYTICKÁ ČASŤ **10**

1. BEZDOMOVECTVO NA ÚZEMÍ MESTA KOŠICE – AKTUÁLNY STAV **10**
1.1 NELEGÁLNE OSÍDLENIA – OSOBY A RODINY V NEVYHOVUJÚCOM BÝVANÍ 10
1.2 OSOBY A RODINY OHROZENÉ STRATOU BÝVANIA - 15
1.3 OSOBY A RODINY V SOCIÁLNYCH SLUŽBÁCH KRÍZOVEJ INTERVENCIE - OSOBY A RODINY BEZ BÝVANIA 17
1.4 OSOBY BEZ PRÍSTREŠIA 18
1.5 ZHRNUTIE A VŠEOBECNÉ CHARAKTERISTIKY 18
2. SÚČASNÉ AKTIVITY A SPOLUPRÁCA **20**
2.1 AKTIVITY MESTA 20
2.2 SPOLUPRÁCA V OBLASTI ROZVOJA A ROZŠIROVANIA VHODNÝCH FORIEM BÝVANIA 22
2.3 FINANCOVANIE 23
2.4 ZÁKLADNÉ ZISTENIA 25
3. OHROZENIA MOŽNÝCH RIEŠENÍ **26**
3.1 PREDSUDKY A INTOLERANCIA 26
3.2 NEKONCEPČNOSŤ A NESYSTÉMOVOSŤ RIEŠENÍ 27

STRATEGICKÁ ČASŤ **29**

1. ZÁKLADNÉ PRINCÍPY, CIELE A OPATRENIA **29**
2. ZÁKLADNÉ PRINCÍPY **29**
3. CIELE **30**
4. OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY A OPATRENIA NA ZABEZPEČENIE PLNENIA CIEĽOV **32**

REALIZAČNÁ ČASŤ **34**

1. NÁVRH AKTIVÍT **34**
2. KOMPATIBILITA S PHRSR **36**
3. VYHODNOCOVANIE, AKTUALIZÁCIA A ZODPOVEDNOSŤ **37**

PRÍLOHY **39**

PRÍLOHA Č. 1 ..... **40**
PRÍLOHA Č. 2 ..... **60**
PRÍLOHA Č. 3 ..... **61**
PRÍLOHA Č. 4 ..... **64**
PRÍLOHA Č. 5 ..... **65**
PRÍLOHA Č. 6 ..... **67**
PRÍLOHA Č. 7 ..... **72**

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Zoznam lokalít 11
Tabuľka 2 Počty asanovaných bytových jednotiek v rokoch 2008 – 2019 12
Tabuľka 3 Kritéria pre vyhodnocovanie stupňa ohrozenia jednotlivých lokalít 13
Tabuľka 4 Lokality zoradené podľa ohrozenia (od najvyššieho po najnižšie) 15
Tabuľka 5 Počet sociálnych bytov podľa druhu 15
Tabuľka 6 Počet žiadostí a počet pridelených bytov 16
Tabuľka 7 Počet rodín ohrozených stratou bývania vlastným pričinením 16
Tabuľka 8 Počet osôb v pobytových službách krízovej intervencie 17
Tabuľka 9 Zhrnutie 19
Tabuľka 10 Najčastejšie dôvody bytovej núdze 19
Tabuľka 11 Typ obydlia 20
Tabuľka 12 Výdavky mesta na sociálne služby krízovej intervencie 24
Tabuľka 13 Výdavky mesta na rekonštrukciu nevyužívaných bytov v domoch so zmiešaným vlastníctvom s cieľom rozšírenia počtu sociálnych a iných nájomných bytov 24
Tabuľka 14 Lokality MRK v obciach MFO 27
Tabuľka 15 Prehľad očakávaných výsledkov a opatrení na zabezpečenie plnenia cieľov 32
Tabuľka 16 Miera ohrozenia lokality Lubina: I. stupeň ohrozenia - veľmi vysoká 41
Tabuľka 17 Miera ohrozenia lokality Lubina – za koľajami: I. stupeň ohrozenia - veľmi vysoká 41
Tabuľka 18 Miera ohrozenia lokality Červený rak: I. stupeň ohrozenia - veľmi vysoká 43
Tabuľka 19 Miera ohrozenia lokality za Malou Stanicou: I. stupeň ohrozenia - veľmi vysoká 45
Tabuľka 20 Miera ohrozenia lokality Nové diely – „Mašličkovo“: II. Stupeň ohrozenia - vysoká 46
Tabuľka 21 Miera ohrozenia lokality Pri bitúnku: II stupeň ohrozenia - vysoká 48
Tabuľka 22 Miera ohrozenia lokalita Pri Peme: II. Stupeň ohrozenia - vysoká 49
Tabuľka 23 Miera ohrozenia lokality Moňok Potok: II. Stupeň ohrozenia - vysoká 51
Tabuľka 24 Miera ohrozenia lokality Textilná – Labaš: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia 52
Tabuľka 25 Miera ohrozenia lokality: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia 54
Tabuľka 26 Miera ohrozenia lokalita Račí Potok: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia 56
Tabuľka 27 Miera ohrozenia lokality Vyšný dvor: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia 57
Tabuľka 28 Miera ohrozenia lokality Záhradky pod Furčou: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia 59

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1 Priestorové rozmiestnenie nelegálnych osídlení na území mesta Košice 11
Obrázok 2 Osada Lubina 40
Obrázok 3 Lokalizácia osád Lubina a Lubina za koľajami 40
Obrázok 4 Osada Červený rak 42
Obrázok 5 Lokalizácia osady Červený rak 42
Obrázok 6 Osada pri Malej stanici 44
Obrázok 7 Lokalizácia osady pri Malej stanici 44
Obrázok 8 Umiestnenie lokality "Mašličkovo" 46
Obrázok 9 Osada Pri bitúnku 47
Obrázok 10 Osada Pri bitúnku 47
Obrázok 11 Osada Pri bitúnku 47
Obrázok 12 Lokalizácia osady Pri bitúnku 48
Obrázok 13 Moňok Potok 50
Obrázok 14 Lokalita oblasti Moňok Potok 50
Obrázok 15 Lokalita oblasti Moňok Potok 51
Obrázok 16 Textilná – Labaš 52
Obrázok 17 Lokalizácia osady Na Demetri 54
Obrázok 18 Lokalizácia osady Račí Potok 55
Obrázok 19 Osada Záhradky pod Furčou 58
Obrázok 20 Lokalizácia osady Záhradky pod Furčou 58

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1 Výdavky mesta na sociálne služby krízovej intervencie za obdobie 2018 – 2021 24
Graf 2 Výdavky na rekonštrukciu v € 25

TEORETICKÁ ČASŤ

1. VŠEOBECNÝ ÚVOD

Bezdomovectvo a vylúčenie z bývania sú rastúcim problémom v rámci celej Slovenskej republiky. Dotýka sa všetkých väčších miest, najmä miest s počtom obyvateľov viac ako 50 tisíc. Samozrejme, aj mesto Košice problém bezdomovectva vážne zasahuje. Tento fenomén negatívne ovplyvňuje jednotlivcov a ohrozuje sociálnu súdržnosť. Snahy bojovať proti bezdomovectvu, vylúčeniu z bývania a predchádzať mu zohrávajú dôležitú úlohu v oblasti riadenia a usmerňovania sociálnej politiky každého väčšieho mesta.

Strata domova je spravidla spôsobená kombináciou viacerých nepriaznivých okolností štrukturálnej aj individuálnej povahy. Z toho dôvodu je zjavná potreba nastavenia **komplexného modelu riešenia** problematiky ľudí bez domova na všetkých úrovniach a to:

- celoštátnej,
- krajskej,
- aj miestnej.

Bez korelácie a spolupráce na všetkých úrovniach nebude možné dosiahnuť očakávané – potrebné výsledky.

Sociálne služby krízovej intervencie poskytované terénnou formou predstavujú len začiatok procesu ukončovania bezdomovectva, keďže zahŕňajú vyhľadávanie ľudí v krízových situáciách, resp. kontakt s ľuďmi, ktorí nemajú záujem využívať služby poskytované inou formou. Preto je potrebné venovať osobitnú pozornosť

- podpore rozvoja, rozširovaniu a zefektívňovaniu všetkých druhov sociálnych služieb krízovej intervencie od terénnych až po pobytové,
- prevencii straty bývania,
- ale najmä dostupnosti vhodného bývania pre všetky skupiny osôb a rodín

Riešením problematiky bezdomovectva a bývaním na území mesta Košice sa zaoberá samotné mesto Košice ako aj neziskové organizácie, ktoré spoločne hľadajú optimálne možnosti riešenia v prospech tejto marginalizovanej skupiny obyvateľstva. Kľúčom k riešeniu problému bezdomovectva vylúčených bývaním na území mesta Košice sa uplatňuje princíp solidarity pomoci, a komplexný prístup resp. model riešenia bezdomovectva a vylúčených bývaním, ktorý vychádza z postupného zlepšovania podmienok života bezdomovcov. Počet bezdomovcov a ľudí vylúčených z bývania rok čo rok v Košiciach narastá a aj napriek mnohým aktivitám a sociálnym službám, ktoré sa venujú tejto cieľovej skupine bezdomovcov, je stále ťažko riešiteľnou otázkou. Všetky stratégie riešenia problematiky bezdomovcov a vylúčených z bývania s konkrétnymi opatreniami sa opierajú najmä o sociálnu prácu a sociálne služby, ktoré mesto Košice má k dispozícií.

2. VÝCHODISKOVÉ DOKUMENTY NA RIEŠENIE BEZDOMOVECTVA

Nadnárodné dokumenty

- **Charta základných práv Európskej Únie** v článku IV-34 sa stanovuje, že „s cieľom bojovať proti sociálnemu vylúčeniu a chudobe Únia uznáva a rešpektuje právo na sociálnu pomoc a pomoc pri bývaní s cieľom zabezpečiť dôstojnú existenciu všetkých osôb, ktoré nemajú dostatok prostriedkov, v súlade s právom Únie a vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou“,
- **Agendy 2030** a jej 17 cieľov udržateľného rozvoja je usmerňovať ekonomickú, sociálnu a environmentálnu premenu všetkých krajín sveta, vrátene tých rozvinutých, a reagovať tak na hrozby, ktorým ľudstvo dnes čelí. Väčšina zadefinovaných cieľov má dopad na bezdomovectvo,
- Európsky pilier sociálnych práv obsahuje 20 kľúčových zásad, pričom sa na bezdomovectvo viaže zásada č. **19 Bývanie a pomoc pre bezdomovcov**.

Dokumenty na národnej úrovni

- **Národná rámcová stratégia podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe, ktorá „**systematizuje prístupy k riešeniu chudoby a sociálneho vylúčenia a rozvíja ich pod jednotným rámcom vo vzťahu k cieľom vyplývajúcim zo stratégie Európa 2020, ako aj vo vzťahu k Európskemu pilieru sociálnych práv.“
- **Koncepcia štátnej bytovej politiky do roku 2020, ktorá určuje priority v oblasti rozvoja bývania. Aktuálne je v procese prípravy nadväzujúci dokument, Bytová politika SR do roku 2030, ktorý bude platný do roku 2030;**
- **Koncepcia mestského rozvoja SR do roku 2030, ktorá je rámcovým celoštátnym dokumentom, ktorý charakterizuje medzinárodný kontext, súčasný stav v oblasti mestského rozvoja na Slovensku , úlohy jednotlivých aktérov a formuluje víziu, ciele a princípy mestského rozvoja. Konkrétne návrhy opatrení sú zahrnuté v záverečnej časti materiálu.**
- **Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030**, predstavujúce úlohy a opatrenia vlády SR v oblasti sociálnych služieb.
- **Národná stratégia zamestnanosti Slovenskej republiky do roku 2020**; prináša riešenia pre podporu rastu zamestnanosti. Hlavným cieľom stratégie je, okrem dosiahnutia 72 %-nej zamestnanosti, aj zlepšenie životných podmienok pracujúcich ľudí.
- **Stratégia pre rovnosť, inklúziu a participáciu Rómov do roku 2030**, ktorá predstavuje princípy a ciele podpory integrácie Rómov v štyroch prioritných oblastiach, vrátane špecifík bývania;
- **Národný program duševného zdravia za obdobie rokov 2019-2020**
- **Plán realizácie úloh Národného programu duševného zdravia za obdobie rokov 2019 – 2020,** kde sú stanovené 2 úlohy: Pri poskytovaní sociálnych služieb fyzickým osobám s duševnými poruchami a poruchami správania utvárať podmienky na rozvoj komunitnej starostlivosti. Prijať účinnné opatrenia na zabezpečenie začlenenia do spoločnosti s najväčšou možnou nezávislosťu pre osoby s duševnou chorobou a poruchami správania; Zabezpečiť dostupnosť služieb starostlivosti o duševné zdravie

pre skupiny obyvateľstva ohrozené sociálnym vylúčením najmä pre ľudí bez domova, pre osamelých seniorov, pre ľudí žijúcich v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncetrovanej a generačne reprodukovanej chudoby

- **Programové vyhlásenie vlády SR,** ako politická vízia uskutočňovania zmien v SR v období 2020 – 2024;
- **regionálne a lokálne strategické dokumenty** ako napr. jednotlivé Regionálne integrované územné stratégie, Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja, Komunitné plány rozvoja sociálnych služieb,

Ucelená Národná koncepcia prevencie a riešenia bezdomovectva však do dnešného dňa absentuje, podobne ako absentuje aj koncepcia kraja. Na vypracovanie národnej koncepcie bola MPSVaR vytvorená široká skupina odborníkov. Úlohou pracovnej skupiny je predložiť na rokovanie vlády ucelený dokument v mesiaci júl 2022. Táto aktivita je posilnená aj skutočnosťou, že Slovenská republika pristúpila k Lisabonskej deklarácii o európskej platforme na boj proti bezdomovectvu.

Dokumenty na úrovni mesta

Mesto Košice s cieľom postupného ukončovania bezdomovectva venovalo zvýšenú pozornosť v

- **pripravovanom základnom rozvojovom dokumente PHRSR práve rozvoju pobytových služieb krízovej intervencie, rozširovaniu a dostupnosti sociálneho bývania pre všetky skupiny obyvateľov a následného riešenia nelegálnych osídlení na území mesta**. Cieľ 9 – Zlepšiť socioekonomické podmienky znevýhodnených a zraniteľných skupín obyvateľov (ľudia bez domova, mladí ľudia z rizikového prostredia, ľudia žijúci v prostredí MRK, ľudia v bytovej núdzi, seniori, mládež a deti, migranti a pod.) obsahuje rad systémových opatrení, vrátane návrhu aktivít, zameraných na zlepšenie situácie v oblasti sociálnych služieb krízovej intervencie, sociálneho bývania – teda riešeniu a zamedzeniu vzniku bezdomovectva.
- Rozvoj všetkých druhov sociálnych služieb krízovej intervencie, od terénnych, cez ambulantné až po pobytové je obsahom dokumentu s názvom **Komunitný plán sociálnych služieb.**

3. VYMEDZENIE BEZDOMOVECTVA

Bezdomovectvo je zložitý spoločenský problém, na ktorého vzniku sa podieľa mnoho faktorov a je viac než nedostatok prístrešia. Vyznačuje sa určitými vzťahmi sociálnej nerovnosti. Ide o celkové zníženie životných šancí pre ľudí bez domova, o obmedzenie príležitosti podieľať na rôznych možnostiach v spoločnosti ako aj ovplyvňovať svoje rozhodnutia. Marginalizovaná skupina obyvateľstva akými sú ľudia bez domova sú vylúčení z participácie na normálnom spôsobe sociálneho života.

Vymedzenie bezdomovectva nie je jednoduché a nie je možné ho vymedziť iba na ľudí, ktorí prežívajú na ulici bez strechy nad hlavou. Na základe skutočnosti, že bezdomovectvo sa

doposiaľ chápe príliš úzko FEANTSA[1] sa už niekoľko rokov snaží presadiť, ETHOS typológiu bezdomovectva a vylúčenia z bývania, vytvorenú Európskou federáciou organizácií pracujúcich s ľuďmi bez domova FEANTSA. Typológia bezdomovectva a vylúčenie z bývania má štyri koncepčné kategórie, z hľadiska bezdomovectva ide o typológiu bez prístrešia a bez bývania a z hľadiska vylúčenia z bývania ide o neisté bývanie a nevyhovujúce bývanie.

Okrem základnej verzie je vypracovaná aj rozšírená verzia ETHOS, ktorá okrem 4 koncepčných kategórií (bez prístrešia, bez bývania, v neistom a nevhodnom bývaní) používa aj tzv. operačné kategórie, ktoré detailnejšie a veľmi zrozumiteľne definujú o aký typ bytovej núdze ide (príloha č. 6) dokumentu. Z tejto verzie bude s najväčšou pravdepodobnosťou vychádzať národná koncepcia. Pre potreby mesta Košice je postačujúca základná verzia ETHOS.

Typológia ETHOS, z ktorej vychádzame v koncepcii mesta Košice je základná a obsahuje štyri kategórie bezdomovectva a vylúčenia z bývania:

Z hľadiska bezdomovectva:

1. **Bez prístrešia (rooflessness) –** osoby spiace vonku, v nízkoprahovej nocľahárni (situáciu na území mesta bližšie popisujeme v časti 4.4. – Osoby bez prístrešia)
2. **Bez bývania (houselessness)** – osoby žijúce v azylovom dome, útulkoch, v domoch na pol ceste, v ubytovniach, krízových centrách, osoby ohrozené domácim násilím prebývajúce na skrytej adrese, osoby po opustení väznice, zdravotníckeho zariadenia, pestúnskej starostlivosti, detského domova (popisujeme v časti 4.2. – Osoby a rodiny v sociálnych službách krízovej intervencie)

Z hľadiska vylúčenia z bývania:

3. **Neisté bývanie (living in insecure housing)** – znamená užívanie bývania bez právneho dôvodu, (bez nájomnej zmluvy, bývanie v nezákonne obsadených budovách), na pozemku (záhradkárska oblasť), osoby prechodne bývajúce u príbuzných alebo u priateľov (bez inej alternatívy bývania), osoby ohrozené vysťahovaním a žijúcich pod hrozbou domáceho násilia (popisujeme v časti 4.3. – Osoby a rodiny ohrozené stratou bývania)
4. **Nevyhovujúce bývanie (living in inadequate housing) –** osoby žijúce v karavanoch, v budove, ktorá nie je určená k bývaniu, chatrčiach, búdach, v provizórnych stavbách, dočasných stavbách, alebo v budovách napr. bez kolaudácie a osoby žijúce v preľudnených bytoch (popisujeme v časti 4.1. – Nelegálne osídlenia – charakteristika)

V dokumente používame termín bezdomovectvo aj bytová núdza.

[1] ***Feantsa*** je európska federácia národných organizácií a pracuje ako európska mimovládna organizácie na zabránenie a zmiernenie chudoby a sociálne vylúčených ľudí ohrozených alebo žijúcich v bezdomovetstve.

ANALYTICKÁ ČASŤ

1. BEZDOMOVECTVO NA ÚZEMÍ MESTA KOŠICE – AKTUÁLNY STAV

Na území mesta Košice evidujeme všetky štyri skupiny bezdomovectva, teda osoby bez prístrešia, bez bývania, v neistom aj v nevyhovujúcom bývaní.

Vzhľadom na špecifické postavenie mesta Košice, v porovnaní s inými krajskými mestami na území, ktorých sa nenachádzajú nelegálne osídlenia v takom počte ako v meste Košice, nepopisujeme jednotlivé skupiny v poradí ako ich popisuje ETHOS, ale podľa množstva a závažnosti podnetov obyvateľov mesta, pričom najviac podnetov je na existenciu nelegálnych osídlení.

- Osoby a rodiny v nevyhovujúcom bývaní – Nelegálne osídlenia
- Osoby a rodiny v neistom bývaní - ohrozené stratou bývania
- Osoby a rodiny bez bývania – v sociálnych službách krízovej intervencie
- Osoby bez prístrešia

1.1 NELEGÁLNE OSÍDLENIA – OSOBY A RODINY V NEVYHOVUJÚCOM BÝVANÍ

Za sociálne vylúčené komunity sa považujú skupiny ľudí, ktoré zotrvávajú v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby. Tieto rodiny a jednotlivci, ohrození chudobou, predovšetkým členovia MRK, žijú najmä na Luníku IX alebo v iných, segregovaných lokalitách – v takzvaných osídleniach, ktoré sú charakteristické absenciou právneho titulu k obydliu, respektíve k bývaniu ako celku, ale aj nedostatočnými stavebno-technickým a hygienickými požiadavkami na toto bývanie, sú vo väčšine prípadov príslušníkmi MRK.

Ku koncu roku 2020 existovalo v meste Košice 13 takýchto nelegálnych osídlení, v ktorých žilo 236 rodín, t.j. 1066 osôb, z toho 635 detí, viď nasledujúcu tabuľku a mapu.

Osoby a rodiny žijúce v nelegálnych osídleniach je možné zaradiť podľa typológie ETHOS v rámci vylúčenia z bývania do koncepčnej kategórie – nevyhovujúce bývanie. Na území mesta však v nevyhovujúcom bývaní, žije viac ako 1000 osôb. Ide teda o významnú skupinu. Veľká časť takýchto rodín spĺňa aj kritéria rodín kategórie – neisté bývanie.

Tabuľka 1 **Zoznam lokalít (oblastí)**

P. č.	Názov lokality	MČ	Počet rodín	Počet osôb/z toho nezaopatrené deti
1.	Lubina (osada je na rozvodoch plynu)	Nad Jazerom	33	161//97
2.	Lubina – za koľajami	Nad Jazerom	18	69/35
3.	Červený rak	Juh	2	7/3
4.	Osada pri Malej stanici	Juh	41	176/82
5.	Nové diely – „Mašličkovo“	Luník IX	56	330/184
6.	Osada pri Bitúnku	Juh	16	65/33
7.	Osada pri Peme	Juh	4	21/13
8.	Moňok Potok	Dargovských hrdinov	42	194/112
9.	Textilná – Labaš	Nad Jazerom	7	28/14
10.	Na Demetri	Sídlisko Ťahanovce	6	46/22
11.	Račí potok	Sever	2	12/8
12.	Vyšný dvor	Krásna	6	25/14
13.	Záhradky pod Furčou	Dargovských hrdinov	3	31/18

Zdroj: Vlastné spracovanie r. 2021

Obrázok 1 **Priestorové rozmiestnenie nelegálnych osídlení na území mesta Košice**

Zdroj: Vlastné spracovanie r. 2022

Vznik nelegálnych osídlení súvisí s najmä asanáciou bytových domov na LIX, v rokoch 2008 až 2019 bolo asanovaných 305 bytových jednotiek, viď nasledujúcu tabuľku

Tabuľka 2 **Počty asanovaných bytových jednotiek v rokoch 2008 – 2019**

Rok	Adresa	Počet bytových jednotiek
2008	Hrebendova 6 – 8	30
2008	Podjavorinskej 14	15
2009	Hrebendova 2 – 4	30
2010	Podjavorinskej 2,4,16	50
2012	Hrebendova 14 – 16	30
2013	Hrebendova 22 – 24	30
2014	Hrebendova 34 – 36	30
2015	Hrebendova 18 – 20	30
2017	Hrebendova 26 – 28	30
2019	Hrebendova 30 – 32	30

Zdroj: Vlastné spracovanie 2021

Okrem obyvateľov asanovaných bytových domov nelegálne osídlenia zakladali aj novovytvárané, najmä mladé rodiny z preplnených bytov, rodiny, ktoré prišli o bývanie v dôsledku neplatnosti nájomnej zmluvy a pod (bližšie v tabuľke č. 22).

Možné ohrozenia nelegálnych osídlení

Spoločným menovateľom všetkých nelegálnych lokalít na území mesta je neštandardné napojenie na dodávku elektrickej energie, čo predstavuje riziko vzniku požiaru a zvyšuje mieru ohrozenia osídlenia.

Miera ohrozenie zdravia a života osôb žijúcich v nelegálnych osídleniach je vysoká a to, nie len z dôvodu absencie legálneho – bezpečného zdroja elektrickej energie, ale aj v dôsledku zlej dostupnosti, blízkosti plynových a teplovodných potrubí, frekventovaných cestných privádzačov, železničnej trate, prístupu k vode a tiež typu, hustoty obydlí, lokalizácie v záplavových zónach a pod.

Našou snahou bolo **objektivizovať mieru ohrozenia v jednotlivých osídleniach** podľa vopred určených rovnakých kritérií (čím vyššie bodové ohodnotenie, tým je vyššia miera ohrozenia).

Nakoľko v dodávke/nedodávke elektrickej energie do obydlí sú všetky osídlenia rovnako ohrozené, pri vyhodnocovaní miery ohrozenia sme zvlášť nehodnotili toto kritérium.

Podľa bodového ohodnotenia sme rozdelili lokality do troch stupňov a to:

I. **stupeň ohrozenia** – lokalita s veľmi vysokou mierou ohrozenia (15 a viac)
II. **stupeň ohrozenia** – lokalita s vysokou mierou ohrozenia (10 – 14)
III. **stupeň ohrozenia** – lokalita so zvýšenou mierou ohrozenia

Mieru ohrozenia v lokalitách bližšie popisujeme v charakteristikách jednotlivých lokalít.

Pre ilustráciu uvádzame v základnej časti **dokumentu Kritéria pre vyhodnocovanie stupňa ohrozenia jednotlivých lokalít**. Konkrétne prehľady a bodové hodnotenia jednotlivých lokalít tvoria prílohu č. 1 dokumentu.

Tabuľka 3 **Kritéria pre vyhodnocovanie stupňa ohrozenia jednotlivých lokalít**

Kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom - Úplne dostupná - Dostupná do vzdialenosti 200 m - Nedostupná počas celého roka	 1 2 5				Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3				Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1				
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1				Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2				Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia - Priamo v lokalite - Do 100 m	 5 2				Obydlia sú na plynovom potrubí
Typ obydlí - Záhradné chatky/domy - Chatrče - kombinácia	 1 3 2				
Počet obydlí - do 10 - 10 – 20 - Viac ako 20	 1 2 3				
Dostupnosť k vode - Záhradné studne - Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite - Prameň v blízkosti lokality	 1 2 3				
Spolu body ohrozenia					

Zdroj: Vlastné spracovanie r. 2021

Podrobná charakteristika lokalít, vrátane počtu osôb, charakteristiky obydlí, vlastníckych vzťahov a určenia stupňa ohrozenia tvorí prílohu č. 1, ktorej súčasťou sú aj

- **tabuľky č. 16 – 28**

  Tabuľka 16 Miera ohrozenia lokality Lubina: I. stupeň ohrozenia – veľmi vysoká

  Tabuľka 17 Miera ohrozenia lokality Lubina – za koľajami: I. stupeň ohrozenia – veľmi vysoká

Tabuľka 18 Miera ohrozenia lokality Červený rak: I. stupeň ohrozenia – veľmi vysoká
Tabuľka 19 Miera ohrozenia lokality za Malou Stanicou: I. stupeň ohrozenia – veľmi vysoká
Tabuľka 20 Miera ohrozenia lokality Nové diely – „Mašličkovo“: II. Stupeň ohrozenia – vysoká
Tabuľka 21 Miera ohrozenia lokality Pri bitúnku: II stupeň ohrozenia – vysoká
Tabuľka 22 Miera ohrozenia lokalita Pri Peme: II. Stupeň ohrozenia – vysoká
Tabuľka 23 Miera ohrozenia lokality Moňok Potok: II. Stupeň ohrozenia – vysoká
Tabuľka 24 Miera ohrozenia lokality Textilná – Labaš: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia
Tabuľka 25 Miera ohrozenia lokality: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia
Tabuľka 26 Miera ohrozenia lokalita Račí Potok: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia
Tabuľka 27 Miera ohrozenia lokality Vyšný dvor: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia
Tabuľka 28 Miera ohrozenia lokality Záhradky pod Furčou: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia

- **obrázky č. 2 - 20**

Obrázok 2 Osada Lubina
Obrázok 3 Lokalizácia osád Lubina a Lubina za koľajami
Obrázok 4 Osada Červený rak
Obrázok 5 Lokalizácia osady Červený rak
Obrázok 6 Osada pri Malej stanici
Obrázok 7 Lokalizácia osady pri Malej stanici
Obrázok 8 Umiestnenie lokality “Mašličkovo”
Obrázok 9 Osada Pri bitúnku
Obrázok 10 Osada Pri bitúnku
Obrázok 11 Osada Pri bitúnku
Obrázok 12 Lokalizácia osady Pri bitúnku
Obrázok 13 Moňok Potok
Obrázok 14 Lokalita osady Moňok Potok
Obrázok 15 Lokalita osady Moňok Potok
Obrázok 16 Textilná – Labaš
Obrázok 17 Lokalizácia osady Na Demetri
Obrázok 18 Lokalizácia osady Račí Potok
Obrázok 19 Osada Záhradky pod Furčou
Obrázok 20 Lokalizácia osady Záhradky pod Furčou

Tabuľka 4 **Lokality zoradené podľa ohrozenia (od najvyššieho po najnižšie)**

poradie	Názov lokality	Body ohrozenia	Miera ohrozenia
1	Lubina (osada je na rozvodoch plynu)	20	veľmi vysoká
2	Lubina – za koľajami	16	
3	Červený rak	16	
4	Osada pri Malej stanici	15*	
5	Nové diely – „Mašličkovo“	14	vysoká
6	Moňok Potok	12*	
7	Osada pri bitúnku	11	
8	Pri Peme	10	
9	Textilná – Labaš	9	zvýšená
10	Na Demetri	9	
11	Račí potok	7	
12	Vyšný dvor	7	
13	Záhradky pod Furčou	6	

Zdroj: Vlastné spracovanie r. 2021

**Body ohrozenia lokalít Za Malou stanicou a Moňok potok je možné zvýšiť o dva body, z dôvodu blízkosti železničnej trate a frekventovanej cesty. Pri vyhodnocovaní sme vychádzali z toho, že v prípade lokality Za Malou stanicou existuje aj bezpečný rampový prechod a v prípade lokality Moňok potok nie je nevyhnutné prechádzať cez cestu. V oboch prípadoch však niektoré osoby žijúce v daných lokalitách nevyhľadávajú bezpečné prechody. Aj v prípade zvýšenia počtu bodov ohrozenia ostane miera ohrozenia oboch lokalít na rovnakej úrovni.*

Ďalšie informácie o štruktúre, príjmoch a zadlženosti rodín, zdravotnom stave, type obydlí, dostupnosti energií a pod. sú uvedené v Záverečnej správe z registračného týždňa, ktorý tvorí prílohu dokumentu.

1.2 OSOBY A RODINY OHROZENÉ STRATOU BÝVANIA - OSOBY A RODINY V NEISTOM BÝVANÍ

Po privatizácii bytového fondu v 90-tych rokoch mestu zostalo relatívne málo bytov určených na sociálne bývanie. Dostupnosť nájomných a sociálnych bytov je v EU cca 10 %, na Slovensku len 1,6 %. V nasledujúcej tabuľke je uvedený počet bytov vo vlastníctve mesta určených na sociálne bývanie.

Tabuľka 5 **Počet sociálnych bytov podľa druhu**

Ukazovateľ	Počet
Byty pre dôchodcov	678
Kompenzačné byty	484
Štartovacie byty	28
Bezbariérové byty	2
Iné sociálne byty	16
Spolu	1208

Zdroj: Vlastné spracovanie r. 2022

Tabuľka 6 **Počet žiadostí a počet pridelených bytov**

ukazovateľ	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Počet doručených žiadostí	459	604	417	494
Počet pridelených bytov celkom: Z toho - Byty pre dôchodcov - Kompenzačné byty - Štartovacie byty - Bezbariérové byty - iné	122 84 26 0 0 12	142 72 68 2 0 0	94 57 29 8 0 10	99 60 35 3 0 1
Počet znovu pridelených bytov	31	32	19	33

Zdroj: Vlastné spracovanie r.2022

Z tabuľky vyplýva, že ročne je v priemere kladne vybavených iba približne 23 percent doručených žiadostí o pridelenie bytu, ostatné žiadosti sú zaradené do poradovníka, prípadne (ak nesplnili podmienky platného VZN) sú zamietnuté. V oboch prípadoch ide o osoby ohrozené stratou bývania, nakoľko ich podnájom alebo aktuálne bývanie môže byť v priebehu čakania na pridelenie bytu ukončené.

Do tejto skupiny je možné zaradiť aj rodiny, ktoré obývajú byty bez platnej nájomnej zmluvy, prípadne rodiny, ktorým plynie výpoveď z nájmu.

Tabuľka 7 **Počet rodín ohrozených stratou bývania vlastným pričinením**

Ukazovateľ	počet
Počet osôb/rodín bez platnej nájomnej zmluvy - byty pre dôchodcov - kompenzačné byty - štartovacie byty - bezbariérové byty	 6 58 0 2
Plynúce výpovede z nájmu - byty pre dôchodcov - kompenzačné byty - štartovacie byty - bezbariérové byty	 0 0 0 0
Prebiehajúce spory - neplatnosť nájomnej zmluvy - vypratacia žaloba - neukončené exekučné konania vo veci vypratania bytu	 0 19 12

Zdroj: Vlastné spracovanie r. 2022

Osoby a rodiny, ktoré obývajú byty bez platnej nájomnej zmluvy, sú vo výpovedi z nájmu, prípadne prebiehajú spory je možné zaradiť v rámci vylúčenia z bývania do koncepčnej kategórie podľa typológie ETHOS – neisté bývanie

Presný počet osôb ohrozených stratou bývania nedokážeme odhadnúť, nakoľko disponujeme výlučne údajmi, ktoré sa týkajú nájomcov a užívateľov bytov vo vlastníctve mesta. Čo vieme s určitosťou povedať je skutočnosť, že takých osôb je **viac ako 1500**.

1.3 OSOBY A RODINY V SOCIÁLNYCH SLUŽBÁCH KRÍZOVEJ INTERVENCIE - OSOBY A RODINY BEZ BÝVANIA

Situácia v meste Košice, ale aj pozícia mesta ako krajské mesto, v ktorom sa sústredí vysoký počet osôb bez domova aj z iných okresov, si vyžaduje podporu a budovanie pobytových služieb krízovej intervencie.

Osoby a rodiny žijúce v službách krízovej intervencie je možné zaradiť do koncepčnej kategórie podľa typológie ETHOS – bez bývania .

Tabuľka 8 **Počet osôb v pobytových službách krízovej intervencie**

Druh sociálnej služby	Kapacita	Počet klientov 2018	Počet klientov 2019	Počet klientov 2020	Počet klientov 2021
Psychosociálne centrum. Zariadenie núdzového bývania Adlerova	51	121	90	94	76
Psychosociálne centrum – útulok pre jednotlivcov s deťmi Adlerova (ako nová služba bol útulok zaregistrovaný v roku 2015)	51	13	71	76	79
ADCH – útulok pre jednotlivcov Bosákova /nocľaháreň Bosákova	32/50	130	103	111	45/96
ADCH – nocľaháreň Fialková	26	61	52	52	54
ADCH – útulok pre jednotlivcov s deťmi Poľná/nocľaháreň Poľná	95/20	136	28	39	191
Oáza – nádej pre nový život, útulok pre jednotlivcov/nocľaháreň	50/50	187	348	261	108/281
DORKA n.o. útulok pre jednotlivcov s deťmi	70		123	138	106
Domov na pol ceste – Dorka	25		52	45	48

Zdroj: Vlastné spracovanie r.2022

Ako to vyplýva z tabuľky na území mesta Košice v roku 2021 žilo v **úhrne 1084 osôb bez bývania, pričom zaregistrovaná kapacita lôžok v pobytových službách krízovej intervencie je 520.** V tej súvislosti je však potrebné zdôrazniť, že z dôvodu nevhodných priestorov a zložitých majetkových pomerov je ohrozená činnosť útulku pre jednotlivcov a nocľahárne na Bosákovej ulici ale aj nocľahárne na Fialkovej ulici v Košiciach. Z toho dôvodu je žiadúce

- budovať nové kapacity pobytových služieb krízovej intervencie, tak aby zodpovedali hygienickým, požiarnym ale aj odborným požiadavkám,
- vo vhodných lokalitách, v ktorých Územný plán pripúšťa budovanie a existenciu služieb krízovej intervencie,
- rovnako je žiadúce zdôrazniť, že z dôvodu nedostupnosti bývania pre zraniteľné skupiny pobytové služby krízovej intervencie neslúžia len ako nástroj na časovo obmedzenú pomoc v krízovej situácii, ale de facto ako riešenie bývania, čo je neželaný jav, ktorému sú vystavené už ďalšie generácie rodín.
- S cieľom vytvárať podmienky na budovanie nových kapacít pobytových služieb krízovej intervencie je potrebné **zintenzívniť komunikáciu s odbornou verejnosťou, samosprávami ale najmä pracovať s postojmi a verejnou mienkou obyvateľov mesta**, ktorí spravidla odmietajú budovanie takých služieb v ich blízkosti.

1.4 OSOBY BEZ PRÍSTREŠIA

Jednotlivci, ktorí nemajú bydlisko, prespávajú v parkoch, v podchodoch, v kanalizáciách, vagónoch, lepenkových krabiciach a pod. Často ide o ľudí fyzicky a duševne chorých, ľudí traumatizovaných predošlými adverzívnymi skúsenosťami a samotnou situáciou bezdomovectva, ľudí s chronickou skúsenosťou bezdomovectva, ľudí v životnej krízovej situácii, ktorí nedôverujú inštitúciám a systému existujúcich služieb a podpory pre ľudí bez domova a odmietajú spoluprácu resp. sociálnu službu.

Počet takýchto osôb sa spravidla zvyšuje v zimných mesiacoch, kedy do mesta prichádzajú aj osoby bez domova zo širšieho okolia.

Odhadujeme, že na území mesta Košice sa nachádza 800 až 1200 takých osôb, pričom ide o veľmi heterogénnu skupinu, zloženú nie len z mužov, ale aj žien, zdravotne znevýhodnených osôb, mladých dospelých po odchode z náhradnej starostlivosti, ľudí so skúsenosťou so životom v inštitúciách, či seniorov a senioriek.

V mnohých prípadoch tieto osoby odmietajú akúkoľvek pomoc.

Takto žijúce osoby je možné zaradiť podľa ETHOS typológie bezdomovectva do koncepčnej kategórie - bez prístrešia

1.5 ZHRNUTIE A VŠEOBECNÉ CHARAKTERISTIKY

Podľa kvalifikovaného odhadu žije na území mesta Košice takmer 5000 osôb bez domova, v neistom alebo nevyhovujúcom bývaní, pričom ich počet narastá najmä v zimných mesiacoch.

Tabuľka 9 **Zhrnutie**

	Kategória ETHOS	Dotknuté skupiny	Počet (2021)	Z toho deti
bezdomovectvo	Bez prístrešia	Ľudia bez domova	800 - 1200	
	Bez bývania	Ľudia, využívajúci pobytové služby krízovej intervencie	1084	
Vylúčení z bývania	Neisté bývanie	Ľudia bývajúci bez platnej zmluvy, ohrozený stratou bývania z iných dôvodov	> 1500	
	Nevyhovujúce bývanie	Ľudia žijúci v nelegálnych osídleniach	1066	633

Zdroj: Vlastné spracovanie r. 2021

Tabuľka 10 **Najčastejšie dôvody bytovej núdze**

Návrat z väzenia	0,6 %
Domáce násilie	2,3 %
Zdravotné problémy	2,6 %
Odchod z centra pre deti (detského domova)	3,2 %
Podvod	3,6 %
Dlhy, finančné problémy	4,5 %
Zbúranie pôvodného obydlia	5,5 %
Smrť rodičov	6,1 %
Strata práce	6,5 %
Nepredĺženie nájmu	7,4 %
Pretrváva od detstva	8,7 %
Rozpad manželstva	10,4 %
Odchod z rodičovskej domácnosti	10,4 %

Zdroj: Záverečná správa z registračného týždňa r. 2022

Podmienky bývania vykazujú rôzne formy bytovej núdze. Najčastejšou formou bývania sú prístrešky v osade, v ktorých žije 45 % domácností. Takmer jedna pätina domácností žila v čase zberu dát v zariadeniach núdzového bývania. Tretím najfrekventovanejším typom bývania boli záhradné chatky, v ktorých žije 16 % domácností. 11 % domácností býva v byte alebo dome.

Zastúpenie jednotlivých typov obydlia sa výrazne líši podľa toho, či v domácnosti sú prítomní obaja manželia/partneri alebo nie. Najčastejším obydlím domácností, v ktorých žijú obaja manželia/partneri, je prístrešok v osade (55 %), za ním s veľkým odstupom nasleduje záhradná chatka (21 %). V domácnostiach bez manžela/ky alebo partnera/ky je najčastejším obydlím zariadenie núdzového bývania (43 %). Druhým najčastejším je prístrešok v osade (24%).

Tabuľka 11 **Typ obydlia**

	Všetky domácnosti	rodič/jednotlivec bez partnera	rodič/jednotlivec s partnerom
Prístrešok v osade	45,3	24,0	55,1
Zariadenie núdzového bývania	19,1	42,7	8,2
Záhradná chatka	15,9	5,2	21,3
Byt/dom	11,0	9,4	12,1
Útulok	4,9	13,5	1,0
Vonku na ulici	1,6	2,1	0,5
Iné	1,2	0,0	1,0
Neuvedené	1,0	3,4	1,0

Zdroj: Záverečná správa z registračného týždňa r. 2022

Ľudia bez domova, podobne ako ďalšie zraniteľné skupiny, často čelia predsudkom, diskriminácií a represiám. Bytová núdza je väčšinovo vnímaná ako osobné zlyhanie jednotlivca, pričom len výnimočne sú zdôrazňované systémové problémy, ktoré bytovú núdzu spôsobujú, či prekážky, ktorým ľudia bez domova čelia (najmä vylúčenie z bývania, zdravotnej starostlivosti, pracovných príležitostí, či vzdelávania). Rovnako aktuálne nástroje na riešenie bytovej núdze sú primárne založené na zásluhovosti a „učení sa bývaniu“. Tu je potrebné ponúkať v komunikácii širokej verejnosti riešenia, ktoré sa osvedčili v zahraničí, sú založené na dôkazoch a majú signifikantne pozitívnejšie výsledky ako tradičné prístupy. Komunikácia situácie bezdomovectva prostredníctvom dát a riešení neposilňuje existujúce predsudky, ale naopak, ponúka nové prístupy s vysoko pozitívnymi výsledkami, čo potenciálne prinesie pozitívnejšie prijímanie riešenia a investovania do ukončovania bezdomovectva samotnou verejnosťou. Ako nástroj na komunikáciu sa tiež ponúka napr. potreba zdravia, ktoré je možné plnohodnotne dosahovať len naplnením sociálnych determinantov zdravia (kam patrí ekonomická stabilita, susedstvo a fyzické prostredie, vrátane bývania, vzdelanie, strava, komunitný a sociálny kontext a systém zdravotnej starostlivosti). Prevencia a ukončovanie bezdomovectva je tak nie len riešením kritickej situácie konkrétnych ľudí a umožnením dôstojného života, čiže naplnením ľudských práv, ale aj nástrojom na zabezpečenie verejného zdravia, spoločenskej zodpovednosti voči zraniteľným skupinám a ďalších spoločenských dobier.

2. SÚČASNÉ AKTIVITY A SPOLUPRÁCA

2.1 AKTIVITY MESTA

Neodmysliteľnou súčasťou krízovej intervencie je **terénna sociálna práca** vykonávaná kvalifikovanými sociálnymi pracovníkmi. Kapacity terénnych pracovníkov sú dlhodobo nepostačujúce, keď v meste a mestských častiach aktuálne pôsobí **13 terénnych pracovníkov** a **12 pracovníkov v komunitných centrách**. Z toho zamestnáva

- Mesto Košice 5 terénnych pracovníkov a 6 pracovníkov v komunitnom centre (z toho 3 v PSC)
- MČ Košice – Luník IX - 3 terénnych pracovníkov

- MČ Šaca – 2 terénnych pracovníkov a 3 pracovníkov v KC
- MČ Košice Džungľa – 3 terénnych pracovníkov a 3 pracovníkov v KC

Z dôvodu nedostatočného počtu terénnych pracovníkov mesta a mestských častí, je potrebné **podporovať rozvoj sociálnej práce v teréne aj formou spolupráce s cirkevnými a mimovládnymi organizáciami**. Pri rozširovaní terénnej práce je nevyhnutné začať uvažovať, rovnako ako v prípade ambulantných a pobytových služieb, o integrácii zdravotnej a sociálnej starostlivosti, aby tak dokázali zareagovať na komplexné potreby ľudí bez domova. Práve **vytvorenie integrovaných zdravotno-sociálnych služieb** pre ľudí v bytovej núdzi, môže byť predpokladom pre aplikovanie holistického prístupu smerujúceho k dlhodobej, komplexnej, flexibilnej a individualizovanej starostlivosti o ľudí bez domova, s cieľom ukončovať ich bezdomovectvo.

Komunitné centrá – ich činnosť je zameraná na poskytovanie poradenstva, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, pomoc pri príprave na školskú dochádzku a školské vyučovanie, sprevádzanie dieťaťa do a zo školského zariadenia, vykonávanie preventívnych aktivít a organizovanie záujmovej činnosti. Aktuálne pôsobí na území mesta celkom **5 komunitných centier** a to:

1. **zriadené Mestom Košice – 3 komunitné centrá** KC Krčméryho ul. (Luník IX), KC Popradská ul. a KC na Adlerovej ulici, ktoré je organizačnou súčasťou mestskej príspevkovej organizácie Psychosociálne centrum,
2. **zriadené mestskými časťami – 2 komunitné centrá**: MČ Košice – Šaca a MČ Košice Džungľa.

V súvislosti s komunitnými centrami je potrebné skonštatovať, že v roku 2015 pôsobilo na území mesta Košice celkom 9 centier, z toho tri boli prevádzkované neverejnými poskytovateľmi. V dôsledku nedoriešeného a administratívne náročného financovania **v roku 2021 už neposkytoval na území mesta Košice služby v komunitnom centre žiadny neverejný poskytovateľ**. **Ubúdanie počtu komunitných centier** považujeme za negatívny trend, ktorý sa odráža na kvalite a efektivite sociálnej práce najmä v nelegálnych osídleniach.

S cieľom zvýšenia efektivity práce s rodinami je žiaduce zvyšovať súčinnosť komunitných centier a rozvíjať vykonávanie odbornej terénnej sociálnej práce mestom ale aj mestskými časťami, na území ktorých sa nachádzajú nelegálne osídlenia. V súčasnej dobe terénnu sociálnu prácu (s výnimkou MČ Luník IX) mestské časti vykonávajú iba sporadicky a nesystémovo. Súčasne s terénnou prácou je žiaduce podporovať vznik služieb nízkoprahového charakteru a centier osobnej hygieny, ktoré v meste absentujú.

Efektivita sociálnej práce a sociálnych služieb poskytovaných skupinám bez domova a ohrozených vylúčení z bývania, je závislá na účelnej a cielenej spolupráci mesta Košice s mimovládnymi organizáciami pôsobiacimi v oblasti pomoci ľuďom bez domova a osobám ohrozeným stratou bývania. Spolupráca je zameraná na
- oblasť poskytovania a rozvoja sociálnych služieb krízovej intervencie najmä pobytových
- ale aj na rozvoj a rozširovanie vhodných foriem bývania

Spolupráca v oblasti poskytovania sociálnych služieb krízovej intervencie, vrátane pobytových má v meste Košice už dlhodobú tradíciu. Je realizovaná formou

- zvýhodnených dlhodobých prenájmov nehnuteľností v majetku mesta za účelom poskytovania pobytových sociálnych služieb jednotlivcom a rodinám v útulkoch a nocľaháŕňach, ale aj (bližšie v časti
- finančnou podporou (bližšie v časti 5.3.)

2.2 SPOLUPRÁCA V OBLASTI ROZVOJA A ROZŠIROVANIA VHODNÝCH FORIEM BÝVANIA

Od roku 2020 realizuje mesto v spolupráci s Nadáciou DEDO projekt „Housing First". V rámci tohto projektu sa rozvíja sociálne nájomné bývanie s odbornou podporou ako dlhodobé plnohodnotné riešenie pre rodiny a jednotlivcov v bytovej núdzi. Prístup „housing first" umožňuje ukončiť bezdomovectvo a poskytuje bývanie s odbornou podporou. Skúsenosti zo zahraničia hovoria, že 80 až 95% klientov si takéto bývanie udrží. Klientami projektu sú aktuálne rodiny s deťmi v bytovej núdzi. Odbornú podporu poskytuje nadácia prostredníctvom svojej organizácie Všetci pre rodinu, n.o. a jej integrovaného multidisciplinárneho tímu odborníkov, v ktorom sú zastúpené sociálne pracovníčky a pracovníci, zdravotníčka, právnička, a psychologička.

Od marca 2020 je v rámci projektu Housing First pre rodiny s deťmi v Košiciach zabývaných 10 rodín v mestských bytoch, a ďalších 7 rodín v bytoch vo vlastníctve alebo nájme nadácie DEDO. Nadácia DEDO má za cieľ rozšíriť tento program a do konca roka 2022 zabývať a sprevádzať **ďalších 25 rodín, prevažne v bytoch od komerčných vlastníkov**.

Do projektu s prvkami Housing First vstúpili v roku 2021 aj ADCH a Oáza nádej pre nový život n.o., ktoré získali zdroje na zabývanie (14 a 14) **ďalších 28 rodín bez vhodného bývania v bytoch prenajatých od súkromných vlastníkov**.

Pre **vytvorenie mestského systému schopného zabezpečovať prevenciu a ukončovanie bezdomovectva** je potrebné poznať nie len počty jednotlivcov a rodín v bytovej núdzi, ale aj ich charakteristiky a potreby. Práve preto bol v týždni od 24-30. mája 2021 realizovaný tzv. Registračný týždeň pre rodiny s deťmi v bytovej núdzi, ktorý sa zameral na počtom najväčšiu skupinu ľudí v bytovej núdzi . Do prieskumu bolo zapojených 309 rodín, ktoré tvorilo 1741 ľudí, z toho minimálne 784 detí. Väčšinou išlo o mladých rodičov, viac ako 71% to boli ľudia do 40 rokov. Základné zistenia z prieskumu sú nasledovné:

- Najväčší podiel rodín zapojených do registračného týždňa žije v prístreškoch v osade (45,6 %) a zariadeniach núdzového bývania vrátane útulkov (24 %)
- Z celkového počtu 59 samo živiteliek žien žije 57,6 % v zariadeniach núdzového bývania vrátane útulkov a 32,2 % žije v prístrešku v osade alebo v záhradnej chatke
- Z celkového počtu zapojených rodín pracuje aspoň 1 člen v 14,6 % prípadov. Spomedzi všetkých respondentov/iek, ktorí žijú v zariadeniach núdzového bývania a útulkoch, pracuje tretina. Podiel pracujúcich respondentov/iek žijúcich v prístreškoch v osadách

alebo v záhradných chatkách je 8,5 %. Najviac, 41 % respondentov/tiek, bolo na materskej/ rodičovskej dovolenke. Zaregistrovali sa aj 4 respondenti/tky na starobnom dôchodku.

- Respondentom/kám žijúcim v zariadeniach núdzového bývania a útulkoch na ich súčasnom bývaní najčastejšie prekáža obmedzovanie a nedostatok súkromia. V prípade prístreškov v osadách a záhradných chatiek ide najmä o chýbajúce inžinierske siete, celkovo nevyhovujúce podmienky pre život (najmä pre deti), ako aj zlá dostupnosť do mesta či školy.
- 70,6 % respondentov/iek nemá dlhy, 29,4 % má najmenej 1 dlh. Osoby, ktoré majú dlhy, najčastejšie dlžia na zdravotnom poistení, v dopravnom podniku a banke
- Spomedzi všetkých respondentov/iek má 23,6 % aspoň 1 exekúciu

Registračný týždeň mal slúžiť ako prvý krok k systematickému ukončovaniu bezdomovectva na území mesta Košice. Na základe analýzy charakteristík a potrieb jednotlivých skupín ľudí bez domova je potrebné vyhodnotiť aktuálne kapacity bývania a podpory v meste a navrhnúť opatrenia na ich prispôsobenie reálnym potrebám. Okrem krokov smerujúcich k zdostupňovaniu bývania pre zraniteľné skupiny, či vhodného nastaveniu kapacít a kvality služieb pre ľudí bez domova (vo všetkých formách – terénnej, ambulantnej a pobytovej), je nevyhnutné existujúce kapacity bývania a podpory integrovať s cieľom, aby bolo každej osobe, ktorá bude zachytená systémom služieb, možné v čo najkratšom čase zabezpečiť potrebné bývanie a podporu. S rastúcimi kapacitami bývania a podpory, poskytovanej s cieľom udržania bývania, bude možné postupne znižovať kapacity služieb krízovej intervencie, ktoré majú zo svojej podstaty slúžiť len na obmedzený čas krízovej situácie). Takýto integrovaný systém má mať za cieľ ukončovať bezdomovectvo ľudí. S doplnením nástrojov na prevenciu bezdomovectva tak samospráva dokáže nie len zastaviť nárast počtu a predlžovanie obdobia bezdomovectva, ale aj bezdomovectvo účinne znižovať a predchádzať mu. Uvedenými aktivitami by sa tak Mesto Košice pridalo k naplneniu cieľov už spomínanej Európskej platformy na boj s bezdomovectvom.[2]

Okrem spolupráce s Nadáciou DEDO mesto Košice spolupracuje aj s organizáciou ETP Slovensko na projekte **individuálnej samofinancovanej výstavby jednoduchých rodinných domov.** V rámci spomínaného projektu mesto vyčlenilo pre účely výstavby domov, vhodné pozemky v lokalite mestskej časti Luník IX. V súčasnej dobe bola začatá stavba prvého domu.

2.3 FINANCOVANIE

V rozpočte mesta Košice sú každoročne vyčlenené zdroje na

- prevenciu, podporu riešenia situácie osôb a rodín bez domova formou sociálnych služieb krízovej intervencie,
- ale aj na rekonštrukciu a opravu nevyužívaných bytov vo vlastníctve mesta Košice.

[2] Viac pozri: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3044

Tabuľka 12 **Výdavky mesta na sociálne služby krízovej intervencie**

Rok	2018	2019	2020	2021
Príspevok neverejným poskytovateľom (ADCH, Oáza) – prevádzka a podpora aktivít - suma spolu	86 000	110 786	120 000	115 000
Činnosť mestských komunitných centier	13 805	13 622	13 864	16 000
PSC – útulok + ZNB – suma spolu	62 254	147 573	202 195	210 000
PSC – komunitné centrum	37 176	19 723	36 000	41 540
Ďalšie nesystémové výdavky				
- Karanténne centrum BPMK – nákup kontajnerov (investície)			199 026	-
- Karanténne centrum – prevádzkové výdavky			44 210	6 610
- Príspevok pre ADCH a Oázu na nákup kontajnerov (zabezpečenie karantény			88 500	-
- Dotácie podľa VZN 190			59 030	42 476

Zdroj: Vlastné spracovanie r. 2022

Graf 1 **Výdavky mesta na sociálne služby krízovej intervencie za obdobie 2018 - 2021**

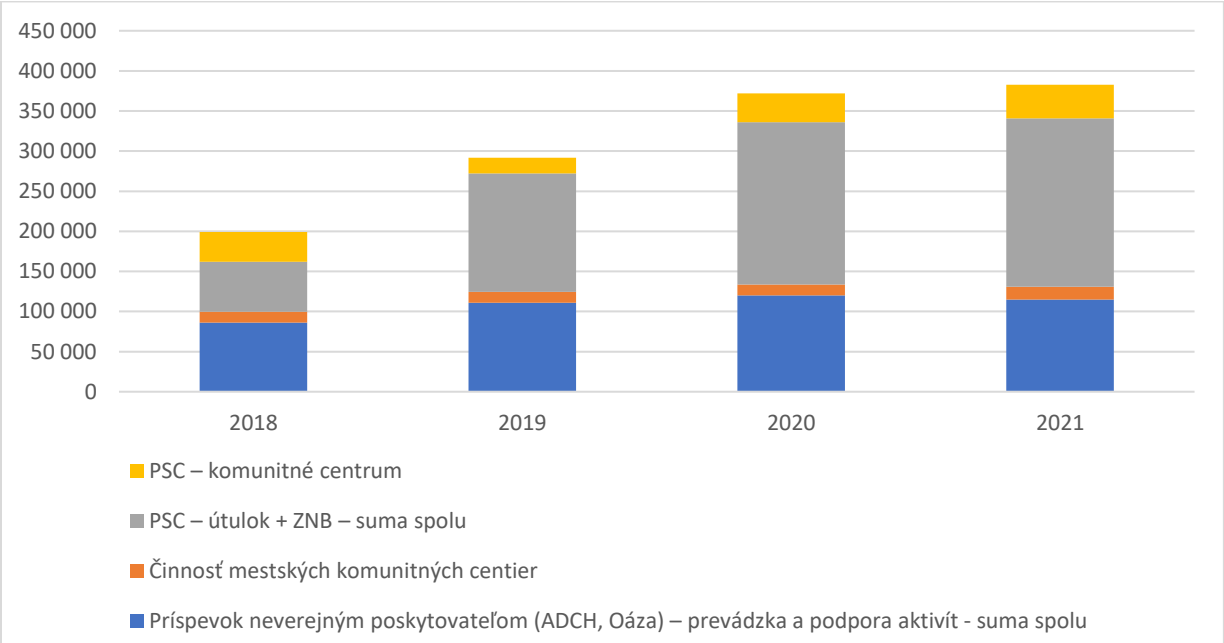

Zdroj: Vlastné spracovanie r. 2022

Tabuľka 13 **Výdavky mesta na rekonštrukciu nevyužívaných bytov v domoch so zmiešaným vlastníctvom s cieľom rozšírenia počtu sociálnych a iných nájomných bytov**

	2018	2019	2020	2021
Počet zrekonštruovaných bytov	1	3	8	10
Výdavky na rekonštrukciu v €	12 916	42 600	135 176	135 380

Zdroj: Vlastné spracovanie r. 2022

Graf 2 **Výdavky na rekonštrukciu v €**

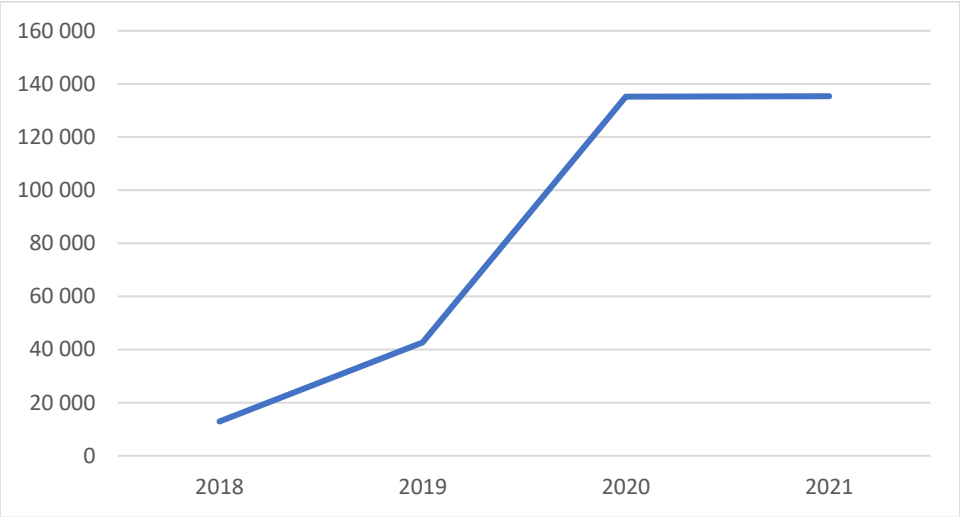

Zdroj: Vlastné spracovanie r. 2022

2.4 ZÁKLADNÉ ZISTENIA

Z predchádzajúcich častí vyplýva, že:

- dopyt po sociálnom bývaní je vyšší ako aktuálne možnosti mesta,
- existencia nelegálnych osídlení je dôsledkom kombinácie pokračujúceho sociálneho vylučovania (najmä na základe etnického a sociálneho pôvodu, ale i psychických problémov), nedostatku vhodných bytov, asanácie bytových domov bez výstavby primeraných bytových náhrad s primeranými sociálnymi službami pre ľudí s históriou bytovej núdze
- nelegálne osídlenia v blízkosti teplovodu, plynovodu, s nutnosťou prechodu cez železničnú trať, frekventovanú cestnú komunikáciu, ako aj v dôsledku sťaženej dostupnosti znamenajú priame ohrozenie zdravia a života,
- kapacity pobytových služieb krízovej intervencie sú nepostačujúce, nachádzajú sa v nevhodných objektoch a ich ďalšia existencia je ohrozená,
- alarmujúci je vysoký podiel rodín s deťmi medzi osobami zažívajúcimi bytovú núdzu, pričom vo viacerých rodinách ide už od druhú generáciu detí vyrastajúcich v tejto rodinnej situácii (nelegálnych osídleniach aj útulkoch)
- vykonávanie sociálnej práce priamo v teréne je nepostačujúce v dôsledku nízkeho počtu terénnych sociálnych pracovníkov
- financovanie sociálnych služieb je komplikované a nepostačujúce

Uvedené zistenia je možné zhrnúť do štyroch základných:

- Nízky počet sociálnych bytov a z toho vyplývajúce nedostatočné možnosti vhodného bývania a ubytovania pre zraniteľné skupiny.
- Nepostačujúce kapacity, ohrozenie existujúcich kapacít pobytových služieb krízovej intervencie a nízka rozvinutosť iných druhov sociálnych služieb pre zraniteľné skupiny.

- Nepostačujúca sociálna práca, nízky počet terénnych sociálnych pracovníkov, málo zastúpené nové typy služieb.
- Nízka a klesajúca miera porozumenia a solidarity s ľuďmi zo zraniteľných skupín zo strany väčšinového obyvateľstva, podporujúca sociálne vylučovanie.

3. OHROZENIA MOŽNÝCH RIEŠENÍ

Efektívne riešenia problémov rodín a osôb bez domova a v bytovej núdzi sa odvíjajú od:

- účinnej spolupráci odbornej a laickej verejnosti na všetkých úrovniach,
- a súčasne sú závislé aj na participácii širokej verejnosti, ktorá môže odbornú pomoc podporiť, ale na druhej strane aj zmariť.

Z toho dôvodu je potrebné súčasne s navrhovanými riešeniami, minimalizovať aj existujúce ohrozenia, ako predsudky a intolerancia, ale aj nekoncepčnosť a nesystémovosť.

3.1 PREDSUDKY A INTOLERANCIA

Ľudia bez domova, podobne ako ďalšie zraniteľné skupiny, často krát čelia predsudkom, diskriminácií a represiám. Bytová núdza je väčšinovo so stúpajúcou tendenciou vnímaná ako osobné zlyhanie jednotlivca, pričom len výnimočne sú zdôrazňované systémové problémy, ktoré bytovú núdzu spôsobujú, či prekážky, ktorým ľudia bez domova čelia (najmä vylúčenie z bývania, zdravotnej starostlivosti, pracovných príležitostí, či vzdelávania, v prípade MRK, ktoré tvoria väčšinu ľudí v bytovej núdzi v KE, aj pre diskrimináciu na základe etnického pôvodu).

Rovnako aktuálne nástroje na riešenie bytovej núdze sú primárne založené na zásluhovosti a „učení sa bývaniu“. Tu je potrebné ponúkať v komunikácii širokej verejnosti riešenia, ktoré sa osvedčili v zahraničí, sú založené na dôkazoch a majú signifikantne pozitívnejšie výsledky ako tradičné prístupy.

Komunikácia situácie bezdomovectva prostredníctvom dát a príbehov úspešných riešení neposilňuje existujúce predsudky, ale naopak, ponúka nové prístupy s vysoko pozitívnymi výsledkami, čo potenciálne prinesie pozitívnejšie prijímanie riešenia a investovania do ukončovania bezdomovectva samotnou verejnosťou. Ako nástroj na komunikáciu sa tiež ponúka napr. potreba verejného zdravia, ktoré je možné plnohodnotne dosahovať len naplnením sociálnych determinantov zdravia (kam patrí ekonomická stabilita, susedstvo a fyzické prostredie, vrátane bývania, vzdelanie, strava, komunitný a sociálny kontext a systém zdravotnej starostlivosti) a znižovaním nerovností v zdraví (spojených s celkovo nižšou kvalitou života pre všetkých). Prevencia a ukončovanie bezdomovectva je tak nie len riešením kritickej situácie konkrétnych ľudí a umožnením dôstojného života, čiže naplnením ľudských práv, ale aj nástrojom na zabezpečenie verejného zdravia, spoločenskej zodpovednosti voči zraniteľným skupinám a ďalších spoločenských dobier. Scitlivovanie verejnej mienky na potreby zraniteľných skupín obyvateľov, vrátane jednotlivcov a rodín

v bytovej núdzi, je potrebné považovať za nevyhnutnú súčasť systémových riešení bezdomovectva.

3.2 NEKONCEPČNOSŤ A NESYSTÉMOVOSŤ RIEŠENÍ

Riešenie bezdomovectva iba na lokálnej úrovni, bez súčasne prebiehajúceho systémového a koncepčného riešenia na krajskej a národnej úrovni neprinesie želané výsledky. Práve naopak nesie so sebou možné riziká ako napr.:

- Zvyšovanie počtu osôb v pobytových službách krízovej intervencie z iných regiónov, ktoré po opustení pobytovej služby ostávajú v mieste kde mu bola služba poskytovaná.
- Sťahovanie osôb žijúcich v nelegálnych osídleniach z okolitých obcí do uvoľnených chatrčí a záhradných chát.
- Neprimeraný nárast výdavkov miestnej samosprávy a pod.

I keď v rámci registračného týždňa tento trend nebol v meste Košice zatiaľ skúmaný a teda ani jednoznačne potvrdený, fakt že v meste Bratislava je približne 40 % osôb bez prístrešia a v bytovej núdzi z iných regiónov ako Bratislava, nás oprávňuje upozorniť aj na takú možnosť

Preto **je dôležité predchádzať možnej strate bývania a následnému bezdomovectvu, predovšetkým tam kde vzniká**.

Na prípadné riziká je potrebné upozorniť aj z dôvodu, že okrem mesta Košice sa sústredenia a lokality MRK nachádzajú aj v priľahlých obciach okresu Košice – okolie, ktoré sú súčasťou mestskej funkčnej oblasti. I keď bytová núdza v priľahlých osadách môže mať (od lokality k lokalite) čiastočne iné príčiny (rozdiely bývajú najmä vo väzbách k danému územiu a do istej miery aj vo vzťahoch rómskej komunity k ostatným obyvateľom obce), výsledné sociálne problémy a životná úroveň týchto lokalít sú podobné, ako problémy v lokalitách na území mesta.

Z dotazníkov obcí (celkom 29) spracovaných pre potreby tvorby PHRSR vyplynulo, že v priľahlých obciach sa nachádza **14 ďalších osídlení, v ktorých žije celkom 330 rodín, 2188 osôb a z toho 600 nezaopatrených detí**. Najväčšie sústredenia sa nachádzajú v obciach Čaňa (585 osôb z toho 196 nezaopatrených detí) a Družstevná nad Hornádom (771 osôb z toho 232 nezaopatrených detí). Je potrebné zdôrazniť, že v počte vrátených dotazníkov nie je dotazník z obce Veľká Ida, na území ktorej sa nachádzajú veľké sústredenia MRK, v ktorých žije približne 2000 osôb (Údaj z cenzu Zdravých regiónov, uskutočneného v roku 2019) .

Tabuľka 14 **Lokality MRK v obciach MFO**

obec	Počet lokalít v obci	Počet rodín	Počet osôb	z toho nezaopatrené deti
Beniakovce	1	19	119	28
Čaňa	3	83	585	196

Vajkovce	1	8	87	14
Geča	1	6	48	26
Rozhanovce	2	11	80	neuvedené
Družstevná n/H	1	150	771	232
Kostoľany	1	6	80	15
Skároš	3	20	200	50
Sokoľ	1	27	218	39
Spolu	14	330	2188	600

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dotazníkov obcí r. 2021

STRATEGICKÁ ČASŤ

Našou víziou je:

„Dosiahnuť do roku 2030 stav, keď bude mať v meste každý možnosť získať a udržať si bývanie zodpovedajúce jeho potrebám a žiaden jednotlivec ani rodina nebude dlhodobo v akútnej bytovej núdzi. Strata bývania sa stane prechodným a krátkodobým stavom, počas ktorého budú postačujúce a dostupné kapacity dočasného 24 -hodinového ubytovania v existujúcej sieti ubytovní a pobytových služieb krízovej intervencie

Vízia mesta v oblasti postupného ukončovania bezdomovectva a riešenia problémov nelegálnych osídlení bude napĺňaná prostredníctvom troch základných cieľov, opatrení a konkrétnych aktivít.

1. ZÁKLADNÉ PRINCÍPY, CIELE A OPATRENIA

V tejto časti dokumentu formulujeme základné princípy, štyri základné ciele a 13 opatrení na ich zabezpečenie. Okrem opatrení na zabezpečenie cieľov navrhujeme aj 2 osobitné opatrenia, zamerané na elimináciu možných rizík, ktoré ovplyvňujú naplnenie všetkých cieľov.

2. ZÁKLADNÉ PRINCÍPY

- **Princíp postupnosti riešení podľa miery ohrozenia** – dotýka sa uplatňovania opatrení a aktivít zameraných na riešenie sociálnej a bytovej situácie rodín a osôb žijúcich v nelegálnych osídleniach. V riešeniach postupovať podľa miery ohrozenia od veľmi vysokej miery ohrozenia k nižšej
- **Princíp dobrovoľnosti a akceptácie** - vzťahuje sa na rodiny a osoby, ktorých sa bezdomovectvo týka vo všetkých štyroch kategóriách. To znamená, že nikto nemôže byť nútený prijať ponúkané riešenia a súčasne každá navrhovaná pomoc musí akceptovať možnosti, schopnosti a príslušnosť k skupine (rodinnú, náboženskú ...)
- **Princíp participácie a spolupráce všetkých zainteresovaných –** klientov, pomáhajúcich profesií, vzdelávacích inštitúcií a neziskových organizácií
- **Princíp sociálnej solidarity -** Je založený na vzájomnej podpore, harmonickej spolupráci medzi ľuďmi. Je výrazom ľudského porozumenia, súdržnosti, zodpovednosti a pospolitosti. Vychádza zo slobodnej vôle ľudí a ich ochoty podriadiť sa záujmom širokého spoločenstva.
- **Princíp subsidiarity -** znamená, že každý je povinný najprv si pomôcť sám, keď túto možnosť nemá, musí mu pomôcť rodina. Keď si nevie pomôcť ani pomocou rodiny, volá na pomoc iné spoločenstva

3. CIELE

Nami navrhované ciele priamo vyplývajú zo základných zistení, ktoré popisujeme v časti 2.4. tohto dokumentu.

Ako to vyplýva z obsahu, ale aj samotného názvu spracovanej koncepcie, už pred jej spracovaním sme si stanovili

ZÁKLADNÉ – GLOBÁLNE CIELE

- Postupné ukončovanie bezdomovectva na území mesta Košice
- Znižovanie počtu rodín žijúcich v nelegálnych lokalitách a postupná likvidácia nelegálnych lokalít

So zámerom naplnenia globálnych cieľov je potrebné prijať ďalšie ciele zamerané na riešenie situácie vo všetkých **štyroch kategóriách bezdomovectva a vylúčenia z bývania.**

Kategória ETHOS	Dotknuté skupiny
Bez prístrešia	Ľudia bez domova
Bez bývania	Ľudia, využívajúci pobytové služby krízovej intervencie
Neisté bývanie	Ľudia bývajúci bez platnej zmluvy, ohrozený stratou bývania z iných dôvodov
Nevyhovujúce bývanie	Ľudia žijúci v nelegálnych osídleniach

<u>Ciele zamerané na riešenie situácie všetkých skupín osôb v bytovej núdzi</u>

CIEĽ 1 - Zvýšiť dostupnosť, možnosti získania a udržania sociálneho nájomného bytu

Odôvodnenie:

Na území mesta Košice žije veľká skupina rodín a osôb, ktoré sa ocitli v sociálnej a/alebo bytovej núdzi. Ide najmä o rodiny a jednotlivcov v hmotnej núdzi, ktorým ÚPSVaR vypláca dávky a rodiny s nízkym príjmom zo zamestnania, krátkodobých brigád a pod. Hmotná núdza a spôsob života rodiny úzko súvisí s bývaním, s možnosťou jeho udržania alebo získania. Neriešená, prípadne málo efektívne riešená situácia rodín, hlavne však nedostupnosť bývania spojená s prekážkami na trhu s bytmi, nepostačujúci počet, zlý technický stav sociálnych bytov a asanácia bytových domov, bez výstavby náhradného bývania a bez podpory jednotlivcov a rodín v bývaní sú hlavnými príčinami vzniku a rozširovania nelegálnych osídlení a iných najmä rómskych sústredení.

Tento stav je dlhodobo neudržateľný, ohrozuje život, zdravie detí, ako aj zdravie a život dospelých. Vyžaduje si koordinovanú spoluprácu a integrovaný prístup Mesta Košice, Úradu práce sociálnych vecí a rodiny, ale aj iných subjektov poskytujúcich pomoc a poradenstvo zraniteľným skupinám,

Realizáciu možných riešení a pomoci zraniteľným skupinám, sťažuje existencia predsudkov a negatívneho nastavenia verejnosti voči pomoci týmto skupinám ľudí. Z toho dôvodu je potrebné väčší priestor venovať aj širokej verejnosti, najmä odbúravaniu ľudských bariér a predsudkov a aktivitám na to zameraným.

CIEĽ 2 – Zvýšiť účinnosť a efektivitu súvisiacej sociálnej práce

Odôvodnenie:

Neodmysliteľnou súčasťou krízovej intervencie aj úspešnosti udržania sociálneho bývania je **terénna sociálna práca** vykonávaná kvalifikovanými sociálnymi pracovníkmi. Kapacity terénnych pracovníkov sú dlhodobo nepostačujúce a fluktuácia terénnych sociálnych pracovníkov je vyššia ako pracovníkov v službách a odbornom poradenstve. Navyše finančná podpora sociálnej práce v teréne je vo všeobecnosti nepostačujúca a získanie externých zdrojov na jej financovanie je administratívne neprimerane náročné. Uvedené dôvody majú za následok obmedzený záujem zo strany odborných organizácii a v prípade mesta Košice aj mestských častí, rozširovať rady terénnych pracovníkov z externých zdrojov.

Účinnosť a efektivitu sociálnej práce ovplyvňuje aj skutočnosť, že o prácu v teréne je zo strany kvalifikovaných sociálnych pracovníkov nízky záujem.

CIEĽ 3 – Zvýšiť mieru porozumenia a solidarity s ľuďmi so zraniteľných skupín zo strany väčšinového obyvateľstva

Odôvodnenie:

Reálnym ohrozením možných riešení sú aj predsudky a intolerancia, v dôsledku ktorých široká verejnosť odmieta akúkoľvek podporu a pomoc zraniteľným skupinám. Osobitne popisujeme v kapitole 3, časti 3.1. tohto dokumentu.

Bez snahy o minimalizáciu/elimináciu existujúcich rizík, je možné predpokladať, že vynaložené aktivity a prostriedky nedonesú žiadané očakávania. Z toho dôvodu je žiadúce vykonávať aj aktivity zamerané na zvyšovanie miery porozumenia a scitlivovanie širokej verejnosti.

<u>Ciele zamerané na riešenie situácie osôb bez domova a osôb využívajúcich pobytové služby krízovej intervencie</u>

CIEĽ 4 – Stabilizovať existujúce a budovať nové kapacity sociálnych služieb krízovej intervencie, vrátane pobytových služieb

Odôvodnenie:

Adresné a kvalitné sociálne služby krízovej intervencie sú efektívnym nástrojom pre udržanie, získanie a v prípade potreby aj prípravu na bývanie. Mnoho rodín, najmä mladších

nemá skúsenosti s vlastným bývaním a z toho dôvodu sa môžu ocitnúť v riziku jeho straty. Obsahom komunitných, nízkoprahových a terénnych služieb krízovej intervencie je okrem elementárnej pomoci, aj eliminácia individuálnych rizík.

Pobytové služby krízovej intervencie, poskytujú ubytovanie a súčasne aj poradenstvo a adresnú sociálnu intervenciu. Ide teda o komplexnú pomoc, v mnohých prípadoch aj pomoc život zachraňujúcu. Na území mesta Košice síce existujú pobytové sociálne služby, ich kapacita je však nepostačujúca. Navyše ďalšia existencia niektorých je aj ohrozená v dôsledku nevhodnosti využívaných objektov.

4. OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY A OPATRENIA NA ZABEZPEČENIE PLNENIA CIEĽOV

Tabuľka 15 **Prehľad očakávaných výsledkov a opatrení na zabezpečenie plnenia cieľov**

cieľ	**Cieľ 1: Zvýšiť dostupnosť, možnosti získania a udržania sociálneho nájomného bytu**
Očakávané výsledky	Do roku 2030 zvýšiť počet sociálnych bytov o 10% (zo súčasných 1208 na 1328) a znížiť počet rodín žijúcich v nelegálnych osídleniach o 90 rodín (zo súčasných 236 na 146 – v priemere za rok 10 rodín)
Opatrenie 1.1	Podpora výstavby
Opatrenie 1.2	Podpora rekonštrukcie
Opatrenie 1.3	Podpora nákupu existujúcich bytov z voľného trhu do vlastníctva mesta
Opatrenie 1.4	Podpora spolupráce (s investormi ale aj s organizáciami so subjektami ako DeDo, ETP...)
Opatrenie 1.5	Podpora realizácie prestupného bývania
cieľ	**Cieľ 2: Zvýšiť účinnosť a efektivitu súvisiacej sociálnej práce**
Očakávané výsledky	Nárast počtu kvalifikovaných terénnych sociálnych pracovníkov tak, aby bolo možné zabezpečiť pravidelnú odbornú sociálnu prácu pre všetky osoby a rodiny žijúce v nelegálnych osídleniach a bez prístrešia v pravidelných, ale najmä v potrebných intervaloch
Opatrenie 2.1	Podpora zvyšovania počtu odborných sociálnych pracovníkov v teréne
Opatrenie 2.2	Špecializácia sociálnej práce (napr. špecialista na sociálne bývanie, špecialista na prácu s rodinou, špecialista na zdravie, streetworking ...)
Opatrenie 2.3	Podpora vzdelávania sociálnych pracovníkov
Opatrenie 2.4	Technická a materiálna podpora sociálnej práce
Cieľ	**Cieľ 3: Zvýšiť mieru porozumenia a solidarity s ľuďmi so zraniteľných skupín zo strany väčšinového obyvateľstva**
Očakávané výsledky	So zvyšovaním miery porozumenia očakávame zvýšenie efektivity práce pomáhajúcich subjektov, zvýšenie tolerancie a samozrejme následne aj zníženie počtu petícií zo strany širokej verejnosti zameraných proti rozširovaniu kapacít služieb krízovej intervencie a zvyšovaniu počtu sociálnych bytov
Opatrenie 3.1	Podpora aktivít zameraných na scitlivovanie a elimináciu predsudkov
Opatrenie 3.2	Podpora spolupráce so SŠ a VŠ

Cieľ	**Cieľ 4: Stabilizovať existujúce a budovať nové kapacity sociálnych služieb krízovej intervencie, vrátane pobytových služieb**
Očakávané výsledky	Do roku 2030 zvýšiť kapacity pobytových služieb krízovej intervencie o 10%. Z aktuálnych 520 na 572 a vytvoriť sieť nízkoprahových sociálnych služieb
Opatrenie 4.1	Podpora činnosti subjektov, poskytujúcich sociálne služby krízovej intervencie
Opatrenie 4.2	Podpora skvalitňovania priestorového, technického a materiálneho vybavenia existujúcich pobytových služieb krízovej intervencie
Opatrenie 4.3	Podpora rozširovania kapacít pobytových služieb krízovej intervencie
Osobitné Opatrenie O.1	Opatrenie O.1. Podpora odbornej spolupráce na horizontálnej aj vertikálnej úrovni
Osobitné Opatrenie O.2	Opatrenie O.2. Podpora realizácie preventívnych opatrení zameraných na elimináciu straty bývania

Zdroj: Vlastné spracovanie

REALIZAČNÁ ČASŤ

Súčasťou realizačnej časti dokumentu je návrh možných aktivít, ktoré sú zamerané na dosiahnutie cieľov. Vzhľadom na skutočnosť, že je aktuálne v záverečných fázach prípravy národná stratégia riešenia bezdomovectva, **návrh aktivít má iba informatívny charakter** s tým, že po schválení národnej stratégie a definovaní ďalších možných zdrojov financovania budú aktivity dopĺňané postupne a to podľa potreby a možnosti financovania.

1. NÁVRH AKTIVÍT

Prehľad možných aktivít uvádzame v tabuľkovej podobe. Aktivity sú rozdelené podľa jednotlivých cieľov a opatrení s uvedením možných zdrojov financovania

Cieľ 1: Zvýšiť dostupnosť, možnosti získania a udržania sociálneho nájomného bytu	
NAVRHOVANÉ AKTIVITY	
Opatrenie 1.1 Podpora výstavby	Výstavba bytových domov v **MČ Luník IX** – prestupné bývanie (2 krát 24 bytových jednotiek) – financovanie zo EŠF
	Výstavba nájomných bytov – zámer **Jesenského** – financovanie z prostriedkov ŠFRB
	Individuálna samofinancovaná výstavba jednoduchých rodinných domov v spolupráci s ETP Slovensko – mikropôžička ETP a úspory stavebníkov
Opatrenie 1.2 Podpora rekonštrukcie	Rekonštrukcia existujúcich nevyužívaných bytov v majetku mesta – každý rok 10 bytov z vlastného rozpočtu
	Rekonštrukcia a zvyšovanie kvality využívaných mestských bytov – vlastný rozpočet, ŠFRB
	Vytypovanie existujúcich nehnuteľností v majetku mesta, rekonštrukciou ktorých je možné vytvoriť ďalšie byty – bez nároku na financovanie
Opatrenie 1.3 Podpora nákupu existujúcich bytov z voľného trhu do vlastníctva mesta	Priamy nákup existujúcich bytov od fyzických osôb majiteľov bytov – ŠFRB
	Nákup novopostavených bytov od právnických osôb – ŠFRB, úver
Opatrenie 1.4 Podpora spolupráce	Pokračovanie v projekte Housing First v spolupráci s nadáciou Dedo formou prenájmu ďalších bytov nadácii – rok 2022 – 10 bytov
	Spolupráca s ADCH a n.o. Oáza – nádej pre nový život na realizácii národného projektu s prvkami Housing First, v rámci ktorého spomínané subjekty prenajmú byty od iných vlastníkov za účelom sociálneho bývania s podporou
Opatrenie 1.5 Podpora realizácie prestupného bývania	Vypracovať kritéria mesta na pridelenie bytu v domoch so zmiešaným vlastníctvom – prechod so sociálneho bytu v bytovom dome vo výlučnom vlastníctve mesta do bytu vo vlastníctve mesta v dome so zmiešaným vlastníctvom – bez nároku na financovanie
	Vytvoriť novú kategóriu mestských sociálnych bytov – integračné byty, ktoré sa nachádzajú v domoch so zmiešaným vlastníctvom. Za tým účelom aktualizovať platné VZN č. 194 – Pravidlá prenajímania sociálnych bytov

Cieľ 2: Zvýšiť účinnosť a efektivitu súvisiacej sociálnej práce	
NAVRHOVANÉ AKTIVITY	
Opatrenie 2.1 Podpora zvyšovania počtu odborných sociálnych pracovníkov v teréne	Zvyšovanie počtu sociálnych pracovníkov mesta Košice v teréne a v komunitných centrách. Každý rok v rokoch 2022 – 2030 vytvoriť 1 – 3 pracovné miesta. Rozpočet mesta, projekty na podporu sociálnej práce EŠF
	Zvyšovanie počtu sociálnych pracovníkov v mestských častiach, na území ktorých sa nachádzajú nelegálne osídlenia tak, aby do roku 2025 bol v príslušnej mestskej časti minimálne jeden terénny sociálny pracovník. Rozpočet príslušnej MŠ, projekty EŠF
	Spolupráca s mimovládnymi organizáciami, ktoré sa špecializujú na vykonávanie odborných činností v rómskych lokalitách (napr. Zdravé regióny, ETP Slovensko a pod.), bez nároku na financovanie
Opatrenie 2.2 Špecializácia sociálnej práce	V organizačnej štruktúre vytvoriť základnú schému odborného zamerania sociálnej práce podľa potrieb mesta, tak aby tím terénnych sociálnych pracovníkov bol zložený z odborníkov na prácu s rodinou, bývanie, zdravie, vzdelávanie, voľný čas a pod. Bez nároku na financovanie
	Vytvoriť podmienky (odborné, technická a materiálne) na odbornú špecializáciu sociálnych pracovníkov v teréne a komunitných centrách – rozpočet mesta a mestských častí
Opatrenie 2.3 Podpora vzdelávania sociálnych pracovníkov	Vypracovať mestský systém odborného vzdelávania (vrátane výcviku komunikácie sociálnych pracovníkov v teréne a komunitných centrách so zraniteľnou skupinou osôb) zameraný špeciálne na odlišnosti a potreby mesta Košice – rozpočet mesta a projekty EŠF
	Pravidelne, podľa potreby, minimálne raz za rok vykonávať odbornú supervíziu pre sociálnych pracovníkov, ktorí poskytujú pomoc a poradenstvo zraniteľným skupinám
Opatrenie 2.4 Technická a materiálna podpora sociálnej práce	Rozšírenie a vybavenie priestorov komunitného centra na Popradskej ulici tak, aby zabezpečovali činnosti aj pre potreby nájomcov sociálnych bytov na Sládkovičovej ulici – rozpočet mesta, dotácia Úradu splnomocnenca Vlády SR
	Vybudovanie detského ihriska pre potreby detí na Popradskej a Sládkovičovej ulici, ktoré by súžilo aj na organizovanie voľnočasových aktivít pre deti komunitným centrom – rozpočet mesta, dotácia Úradu splnomocnenca Vlády SR, zdroje EŠF

Cieľ 3: Zvýšiť mieru porozumenia a solidarity s ľuďmi so zraniteľných skupín zo strany väčšinového obyvateľstva	
NAVRHOVANÉ AKTIVITY	
Opatrenie 3.1 Podpora aktivít zameraných na scitlivovanie a elimináciu predsudkov	V mesačníku V skratKE, na www.kosice.sk a vo vysielaní TelKE pravidelne prezentovať pozitívne príklady integrácie osôb a rodín v bytovej núdzi. Bez nároku na financovanie
	Plány a zámery mesta v oblasti pomoci osobám a rodinám v bytovej núdzi komunikovať s príslušnými mestskými časťami už v štádiu prípravy zámeru. Bez nároku na financovanie
Opatrenie 3.2 Podpora spolupráce so SŠ a VŠ	Spolupracovať s Vysokými školami, na ktorých sa študuje odbor sociálny práca pri organizovaní odbornej a preddiplomovej praxe a vedení diplomových prác. V rámci možností pripomienkovať študijné programy. Bez nároku na financovanie

	Pri výbere sociálnych pracovníkov spolupracovať so strednými a vysokými školami. Bez nároku na financovanie

Cieľ 4: Stabilizovať existujúce a budovať nové kapacity sociálnych služieb krízovej intervencie, vrátane pobytových služieb	
NAVRHOVANÉ AKTIVITY	
Opatrenie 4.1 Podpora činnosti subjektov, poskytujúcich sociálne služby krízovej intervencie	V rozpočte mesta Košice vyčleniť finančné zdroje na podporu činnosti subjektov, ktoré poskytujú služby krízovej intervencie tak, aby bol rozpočet v tejto oblasti každoročne upravený minimálne o ročnú infláciu – rozpočet mesta
	Vytvoriť materiálne a technické podmienky na rozširovanie siete komunitných a nízkoprahových centier, tak aby boli ich služby dostupné aj rodinám žijúcim v nelegálnych osídleniach na území mesta – rozpočet mesta, iné dostupné zdroje v rámci zverejnených a plánovaných výziev
Opatrenie 4.2 Podpora skvalitňovania priestorového, technického a materiálneho vybavenia existujúcich pobytových služieb krízovej intervencie	Rekonštrukcia a modernizácia priestorov PSC na Adlerovej ulici č. 4, kde sa nachádza útulok pre osamelých rodičov a zariadenie núdzového bývania – rozpočet mesta
	Pomoc a podpora neverejných sociálnych služieb, ktoré sú zamerané poskytovanie pobytových sociálnych služieb a svoju činnosť vykonávajú v objektoch a na pozemkoch mesta Košice, tak aby spĺňali hygienické a technické podmienky nevyhnutné na ich prevádzku. Vytvorenie podmienok na ich nutnú úpravu – zdroje mesta, zdroje EŠF
Opatrenie 4.3 Podpora rozširovania kapacít pobytových služieb krízovej intervencie	Podpora vybudovania nového centra, ktoré bude poskytovať komplexné sociálne služby, vrátane pobytových typu útulok a nocľaháreň na existujúcich mestských pozemkoch na Bosákovej ulici – zdroje EŠF
	Vytypovanie ďalších pozemkov, vhodných na budovanie pobytových sociálnych služieb pre jednotlivcov a rodiny v bytovej núdzi

2. KOMPATIBILITA S PHRSR

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mestskej funkčnej oblasti Košice 2022+ je základným strategickým dokumentom mesta Košice. Jeho súčasťou je analýza ako aj návrh cieľov a opatrení, vrátane aktivít v oblasti sociálnych vecí. Spracovaná komplexná analýza pre účely PHRSR poukázala, okrem iného, aj na potreby a oblasti, ktoré je nevyhnuté riešiť. V oblasti sociálnych vecí ide o nasledovné základné zistenia:

1. Zvyšujúci sa **dopyt po terénnych sociálnych službách**, najmä opatrovateľskej službe a zvyšujúca sa potreba financovania sociálnych služieb z rozpočtu mesta a ostatných obcí MFO
2. **Nízka rozvinutosť sociálneho nájomného bývania a nedostatok bytov na sociálne bývanie**
3. **Zhoršujúci sa stav rodiny** - vysoký a zvyšujúci sa počet prípadov nutnosti ustanovenia kolízneho opatrovníka dieťaťa
4. **Nevyhovujúca vnútorná štruktúra budov pobytových zariadení sociálnych** služieb mesta (odhalila pandémia COVID)

Aj uvedené zistenia majú vplyv na zvyšujúci sa počet osôb a rodín v bytovej núdzi a poukázali na potrebu riešiť situáciu komplexne. Z toho dôvodu obsahuje dokument PHRSR samostatný **„cieľ 9 - zlepšiť socioekonomické podmienky znevýhodnených a zraniteľných skupín obyvateľov (ľudia bez domova, mladí ľudia z rizikového prostredia, ľudia žijúci v prostredí MRK, ľudia v bytovej núdzi, seniori, mládež a deti, migranti ap.)“,** ktorý je zameraný práve na riešenie, resp. spomalenie nárastu počtu jednotlivcov a rodín v bytovej núdzi. V rámci spomínaného cieľa sú na riešenie situácie v tejto oblasti zamerané predovšetkým dve opatrenia a to:

- podpora rozvoja sociálneho nájomného bývania
- a príprava a vytvorenie integrovaného mestského systému na prevenciu a ukončovanie bytovej núdze jednotlivcov a rodín a podpora realizácie konceptu „Housing first“ - samostatné bývanie rodín s deťmi a jednotlivcov na území mestskej oblasti Košice (a rozšírenie činnosti PSC o vytvorenie podmienok na realizáciu samostatného bývania klientov zariadení pobytových služieb krízovej intervencie s dohľadom – prestup s pobytovej sociálnej služby do samostatného bývania)

Kým v dokumente **PHRSR sú opatrenia a aktivity zamerané predovšetkým na organizáciu a manažment činnosti** (napr. vytvoriť partnerstvo, alebo stratégiu integrovaného mestského systému , zabezpečujúceho prepojenie kapacít bývania a pod.) , v predkladanej koncepcii sú aktivity zamerané na dielčie aktivity, ako napr. spôsoby nadobúdania bytov a pod.

Prepojenie cieľov a opatrení oboch dokumentov a realizácia aktivít navrhovaných v PHRSR a Koncepcii vytvorí komplexný, vzájomne prepojený systém, ktorým je možné dosiahnuť očakávané výsledky tak, ako sme ich definovali v kapitole 4, Strategickej časti tohto dokumentu.

3. VYHODNOCOVANIE, AKTUALIZÁCIA A ZODPOVEDNOSŤ

Hlavným hodnotiacim dokumentom mestskej koncepcie bude **Správa o realizácii**, ktorú vypracuje oddelenie sociálnych vecí Magistrátu mesta Košice, vždy v termíne do 28. februára za predchádzajúci kalendárny rok. Správa bude predkladaná:

- členom sociálnej a bytovej komisie MZ,
- zainteresovaným mestským častiam a subjektom poskytujúcim sociálne služby,
- hodnotiteľom plnenia PHRSR, ako podklad k vypracovaniu monitorovacej správy PHRSR.

Koncepciu postupného ukončovania bezdomovectva a riešenie nelegálnych osídlení na území mesta Košice 2022 – 2030 je možné aktualizovať priebežne, v závislosti na

- prijatí národnej koncepcie
- a podľa aktuálnych potrieb .

Aktualizácia tohto dokumentu je, podobne ako aktualizácia PHRSR, priebežný a cyklický proces, s cieľom zabezpečiť jeho aktuálnosť a flexibilnosť. Z toho dôvodu proces aktualizácie prebieha plynule a začína v podstate už nasledujúcim dňom po pristúpení k jeho plneniu. Súčasťou procesu aktualizácie je:

- systematický zber a posudzovanie podnetov širokej verejnosti a subjektov poskytujúcich bývanie, sociálne služby a sociálnu pomoc jednotlivcom a rodinám v bytovej núdzi pôsobiacich na území mesta,
- sledovanie príležitostí či ohrození pre rozvoj mesta, ako aj
- reagovanie na nové skutočnosti, ktoré neboli známe pri zostavovaní Koncepcie – napr. legislatívne zmeny a pod..

Zodpovedným za proces aktualizácie Koncepcie je oddelenie sociálnych vecí MMK, ktoré súčasne pripravuje, spolu so zodpovednými organizačnými útvarmi, mestskými časťami a ďalšími partnermi odborné podklady pre aktualizáciu a zmenu dokumentu a v závislosti na tom aj podklady pre prípravu a spracovanie programového rozpočtu.

PRÍLOHY

Príloha č. 1 – charakteristika nelegálnych osídlení

Príloha č. 2 - Zoznam spolupracujúcich subjektov

Príloha č. 3 - Plán riešenia ochorenia COVID 19

Príloha č. 4 - Plán riešenia iných krízových situácii

Príloha č. 5 - Postupnosť krokov vedúcich k znižovaniu počtu rodín a osôb v bytovej núdzi žijúcich v nelegálnych osídleniach na území mesta Košice

Príloha č. 6 - ETHOS typológia bezdomovectva a vylúčenia z bývania

Príloha č. 7 - Záverečná správa z registračného týždňa

PRÍLOHA Č. 1
Charakteristika nelegálnych osídlení a určenie stupňa ohrozenia

Lubina a Lubina za koľajami
Vznik osady: cca. 2007/2020

Obrázok 2 **Osada Lubina**

Nelegálna osada Lubina sa nachádza v mestskej časti Nad jazerom v Košiciach, v priemyselnej časti mestskej časti na konci trávnatej plochy. Vzdialenosť od obytnej plochy MČ Nad Jazerom je približne 900 m. Väčšina obyvateľov nelegálnej osady má trvalý pobyt na Golianovej ulici odkiaľ aj pochádza (v minulosti boli nájomcami bytov na tejto ulici). Ďalší, ktorí prišli za nimi, sú prevažne v príbuzenskom vzťahu.

Nárastom počtu obyvateľov (zrušenie nelegálnej osady Jazerná ako aj rodením detí) sa osada zväčšuje a rozrastá. Niektoré rodiny sa presunuli do oblasti za železničnú trať, čím sa osada rozdelila. Prístup je k nim možný peši, k druhej časti ktorá je za koľajami sa táto forma stáva nebezpečnou nie len pre sociálnych pracovníkov ale aj pre jej obyvateľov. Obe osady majú prístup k vode formou vlastnej studne alebo blízkeho prameňa.

Obrázok 3 **Lokalizácia osád Lubina a Lubina za koľajami**

Počet obyvateľov: Ako sme vyššie uviedli, zrušením osady Jazerná sa počet osôb zvyšuje, kvôli čomu sa osada rozrastá. Aktuálne má osada pred koľajiskom približne 161 obyvateľov, počet členov v časti za koľajiskom 69 a počet chatrčí je 10. Počet obyvateľov nie je v súčasnej dobe zastabilizovaný.

Typ obydlí: Osada pozostáva z chatrčí postavených z dosák, starých okien a dverí a iného stavebného odpadu.

Vlastnícke vzťahy obývaného územia: pozemky na ktorých sa osady nachádzajú sú klasifikované ako parcely ornej pôdy a trvalého trávnatého porastu, pričom vlastníkmi týchto parciel sú súkromné osoby. Železničná trať ktorá rozdeľuje osadu Lubina je vo vlastníctve Slovenskej republiky.

Najväčším ohrozením obyvateľov lokality je spomínané koľajové vedenie.

Tabuľka 16 **Miera ohrozenia lokality Lubina: I. stupeň ohrozenia - veľmi vysoká**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom					Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
- Úplne dostupná	1	0		0	
- Dostupná do vzdialenosti 200 m	2	2		2	
- Nedostupná počas celého roka	5	0		0	
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	3		3	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	0		0	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	2		2	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia					Obydlia sú na plynovom potrubí
- Priamo v lokalite	5	5		5	
- Do 100 m	2	0		0	
Typ obydlí					
- Záhradné chatky/domy	1	0		0	
- Chatrče	3	3		3	
- kombinácia	2	0		0	
Počet obydlí					
- do 10	1	0		0	
- 10 – 20	2	0		0	
- Viac ako 20	3	3		3	
Dostupnosť k vode					
- Záhradné studne	1	0		0	
- Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite	2	2		2	
- Prameň v blízkosti lokality	3	0		0	
Spolu body ohrozenia		**20**	**0**	**20**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka 17 **Miera ohrozenia lokality Lubina – za koľajami: I. stupeň ohrozenia - veľmi vysoká**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu Za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom					Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná
- Úplne dostupná	1	0		0	
- Dostupná do vzdialenosti 200 m	2	2		2	

- Nedostupná počas celého roka	5	0		0	iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	3	3	6	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	0		0	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	2		2	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia - Priamo v lokalite - Do 100 m	5	0		0	
	2	0		0	
Typ obydlí - Záhradné chatky/domy - Chatrče - kombinácia	1	0		0	
	3	3		3	
	2	0		0	
Počet obydlí - do 10 - 10 – 20 - Viac ako 20	1	1		1	
	2	0		0	
	3	0		0	
Dostupnosť k vode - Záhradné studne - Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite - Prameň v blízkosti lokality	1	0		0	
	2	2		2	
	3	0		0	
Spolu body ohrozenia		**13**	**3**	**16**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

<u>Červený rak</u>

Vznik osady: r. 2004

Obrázok 4 **Osada Červený rak**

Osadu začali pracovníci mesta Košice monitorovať v roku 2009. Od roku 2012 sa nemonitoruje, nakoľko v lokalite sa nachádza už iba jedna rodina.

Osada sa nachádza v lese napravo od rýchlostnej cesty vedúcej okolo OC Optima. Prístup do osady vedie cez potok, cez ktorý je osadená provizórna lávka. V osade žije matka s dvoma deťmi, ktoré sa osamostatnili a už majú svoje rodiny resp. svoje provizórne prístrešky. Nelegálna osada patrí jednej rodine, je rozdelená do troch oddelených samostatných častí so spoločným dvorom.

Obrázok 5 **Lokalizácia osady Červený rak**

Do osady je možné dostať sa iba pešo. Ako zdroj pitnej vody využívajú studničku s prameňom pod mostom v blízkosti cesty, zdrojom úžitkovej vody je blízky potok.

Počet obyvateľov: Osadu obýva jedna rodina, 7 členov.

Typy obydlia: Ide o chatrče postavené z dreva, starých okien a dverí a iného stavebného materiálu. Okolie chatrčí je udržiavané, je tam čisto a poriadok.

Vlastnícke vzťahy k zastavanému územiu: Rodina býva v blízkosti potoka a parcela na ktorej sa nachádza je vo vlastníctve Slovenskej republiky.

Tabuľka 18 **Miera ohrozenia lokality Červený rak: I. stupeň ohrozenia - veľmi vysoká**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom - Úplne dostupná - Dostupná do vzdialenosti 200 m - Nedostupná počas celého roka	1	0		0	Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
	2	0		0	
	5	5		5	
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	0		0	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	0		0	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	2	2	4	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia - Priamo v lokalite - Do 100 m	5	0		0	
	2	0		0	
Typ obydlí - Záhradné chatky/domy - Chatrče - kombinácia	1	0		0	
	3	3		3	
	2	0		0	
Počet obydlí - do 10 - 10 – 20 - Viac ako 20	1	1		1	
	2	0		0	
	3	0		0	
Dostupnosť k vode - Záhradné studne	1	0		0	

- Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite - Prameň v blízkosti lokality	2	0		0	
	3	3		3	
Spolu body ohrozenia		**14**	**2**	**16**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

<u>Osada pri Malej stanici</u>

Vznik osady: cca. 2007

Nelegálna osada pri Malej stanici vznikla v záhradkárskej lokalite, na miestach kde sa majitelia nestarali o svoje chatky, prípadne za symbolický poplatok svoje chatky osadníkom prenajímali. Osada sa začala rozrastať a dostávať do väčšieho povedomia po asanácii nelegálnej osady Nižné kapustníky. Lokalita pozostáva z dvoch častí – jedna sa tiahne v smere od Jarmočnej ulice k lokalite Nižné kapustníky, druhá opačným smerom k Mlynskému náhonu.

Obrázok 6 **Osada pri Malej stanici**

Obrázok 7 **Lokalizácia osady pri Malej stanici**

Väčšia časť rodín tu žije dlhodobo. Menšia časť obyvateľov migruje.

Prístup k osade vedie po spevnenej ceste, pričom do dvorov je možné sa dostať len peši. Zdrojom pitnej vody obyvateľov sú studne pri jednotlivých chatkách. Najbližšia obytná zóna mestskej časti Košice – Juh je vzdialená približne 800 m**.**

Počet obyvateľov: V lokalite žilo v septembri 2021 41 rodín, z toho 94 dospelých osôb a 92 detí**.** Časť rodín, či jednotlivcov pravidelne migruje. Striedajú bývanie u rodiny v iných nelegálnych osadách, cestujú do zahraničia, do MČ Luník IX a pod.

Typ obydlí: Obydlia pozostávajú z drevených alebo murovaných chatiek a unimobuniek. Niektoré chatky disponujú aj malou záhradkou. V blízkosti obydlí sa nachádzajú aj veľkokapacitné kontajnery, ktoré prispievajú k čistote okolia chatiek.

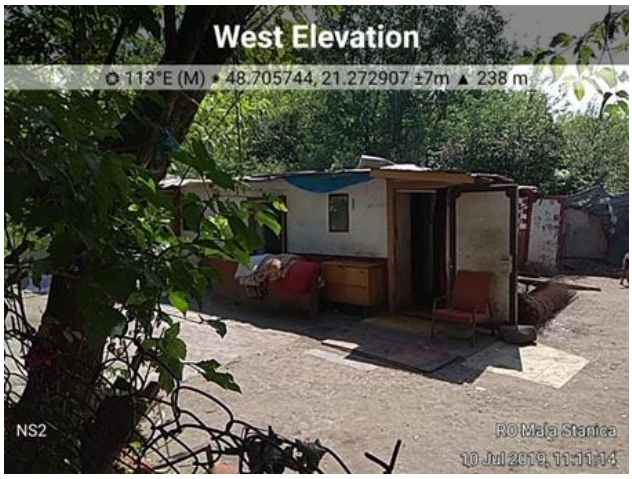

Vlastnícke vzťahy obývaného územia: parcely na ktorých sa rozprestiera nelegálna osada je čiastočne v majetku Železníc Slovenskej republiky, ale aj vo vlastníctve súkromných osôb (Každá parcela má však niekoľko vlastníkov).

Tabuľka 19 **Miera ohrozenia lokality za Malou Stanicou: I. stupeň ohrozenia - veľmi vysoká**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu Za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom					Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
- Úplne dostupná počas celého roka	1	0		0	
- Dostupná do vzdialenosti 200 m	2	2	2	4	
- Nedostupná počas celého roka	5	0		0	
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	0		0	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	1		1	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	2		2	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia					
- Priamo v lokalite	5	0		0	
- Do 100 m	2	2		2	
Typ obydlí					
- Záhradné chatky/domy	1	0		0	
- Chatrče	3	0		0	
- kombinácia	2	2		2	
Počet obydlí					
- do 10	1	0		0	
- 10 – 20	2	0		0	
- Viac ako 20	3	3		3	
Dostupnosť k vode					
- Záhradné studne	1	1		1	
- Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite	2	0		0	
- Prameň v blízkosti lokality	3	0		0	
Spolu body ohrozenia		**13**	**2**	**15**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

<u>Nové diely „Mašličkovo“</u>

Vznik osady: cca. 2011

Prvá rodina sa do lokality Nové Diely prisťahovala na jar 2011. Pôvodne bývala v nelegálnej osade Unhuber. Následne za ňou začali prichádzať ďalšie, až obsadili aj územie bývalej

nelegálnej osady Unhuber. Obyvateľov nelegálnej osady tam začali monitorovať sociálni pracovníci/čky mesta Košice už v septembri 2009. Nelegálna osada Unhuber zanikla v máji 2010 po vytopení vodou z potoka. Nové Diely „Mašličkovo“ vznikli ako dôsledok narastania počtu členov niektorých rodín žijúcich na sídlisku Luník IX a asanácie zničených bytových domov.

Obrázok 8 **Umiestnenie lokality “Mašličkovo”**

Osídlenie sa nachádza v blízkosti MČ Luník IX. Je dostupné peši zo sídliska Luník IX cez pole, lesný porast, alebo cez cestu.

Počet obyvateľov ma kolísavú tendenciu. V čase poslednej návštevy to bolo 330 osôb, z toho 184 detí.

Typ obydlí – chatrče, v blízkosti ktorých sa nachádza prameň, z ktorého čerpajú pitnú vodu.
Ide o najznámejšie nelegálne osídlenie na území mesta. Je rozdelené do 5 častí, podľa rodín, ktoré ich obývajú.

Vlastnícke vzťahy obývaného územia: pozemky na ktorých sa osada nachádza sú z časti vo vlastníctve štátu a časť parciel je v súkromnom vlastníctve, pričom každá parcela má niekoľko vlastníkov.
Najväčším ohrozením je blízkosť štvorprúdovej cesty bez chodníkov.

Tabuľka 20 **Miera ohrozenia lokality Nové diely – „Mašličkovo“: II. Stupeň ohrozenia - vysoká**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom					Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
- Úplne dostupná	1	0		0	
- Dostupná do vzdialenosti 200 m	2	2		2	
- Nedostupná počas celého roka	5	0		0	
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	0		0	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	1	2	3	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	0		0	
Blízkosť teplovodného, alebo iného potrubia					
- Priamo v lokalite	5	0		0	
- Do 100 m	2	0		0	

Typ obydlí - Záhradné chatky/domy - Chatrče - kombinácia	1	0		0	
	3	3		3	
	2	0		0	
Počet obydlí - do 10 - 10 – 20 - Viac ako 20	1	0		0	
	2	0		0	
	3	3		3	
Dostupnosť k vode - Záhradné studne - Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite - Prameň v blízkosti lokality	1	0		0	
	2	0		0	
	3	3		3	
Spolu body ohrozenia		**12**		**14**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

Osada Pri bitúnku

Vznik osady: 2006 – 2007

Osada vznikla v roku 2006, kedy sa sem prisťahovala prvá rodina (podľa slov miestnych). Tvoria ju dva dvory, v ktorých je niekoľko chatrčí. V septembri 2021 tu žilo 10 rodín, 22 dospelých a 24 detí.

Obrázok 9 **Osada Pri bitúnku**

Jedna rodina mala v minulosti „nájomnú zmluvu“ k užívaniu pozemkov spísanú so spoločnosťou Gallery, s.r.o., Dominikánske námestie, Košice (List vlastníctva č. 13053, okres Košice IV, obec Košice Juh, katastrálne územie Južné mesto). Vlastníkom pozemku je Dominikánsky Konvent v Košiciach, Mäsiarska 6 v Košice.

Obrázok 10 **Osada Pri bitúnku**

Do osady je možný prístup autom, pričom je na vstupe na parkovisko, smerujúce k príbytkom osadená závora. Prístup k pitnej vode majú zabezpečený formou vlastnej studne. V blízkosti osady sa taktiež nachádza železničná trať cez ktorú prechádzajú do MČ Juh.

Obrázok 11 **Osada Pri bitúnku**

Počet členov a typ obydlí: Dokopy sa v lokalite nachádza 10 obydlí, ktoré sú postavené prevažne z dosák, starých okien a dverí a iného stavebného materiálu. Chatrče sú rozlohou väčšie a pozostávajú z niekoľkých miestností. Starostlivosť o deti je zo strany rodičov a blízkych príbuzných dobrá. Celkový počet obyvateľov tejto osady je 32 dospelých a 33 detí.

Obrázok 12 **Lokalizácia osady Pri bitúnku**

Vlastnícke vzťahy obývaného územia: územie na ktorej sa nachádza osada pozostáva prevažne z parciel v súkromnom vlastníctve fyzických osôb, nachádzajú sa tu aj parcely ktorých vlastníkom je Dominikánsky Konvent v Košiciach, Slovenská republika ale aj Železničná spoločnosť Slovenska, a.s.

Tabuľka 21 **Miera ohrozenia lokality Pri bitúnku: II stupeň ohrozenia - vysoká**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu Za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom					Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
- Úplne dostupná počas celého roka	1	1		1	
- Dostupná do vzdialenosti 200 m	2	0		0	
- Nedostupná počas celého roka	5	0		0	
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	3		3	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	0		0	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	2		2	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia					
- Priamo v lokalite	5	0		0	
- Do 100 m	2	0		0	
Typ obydlí					
- Záhradné chatky/domy	1	0		0	
- Chatrče	3	3		3	
- kombinácia	2	0		0	
Počet obydlí					
- do 10	1	1		1	
- 10 – 20	2	0		0	
- Viac ako 20	3	0		0	

Dostupnosť k vode - Záhradné studne - Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite - Prameň v blízkosti lokality	1	1		1	
	2	0		0	
	3	0		0	
Spolu body ohrozenia		**11**	**0**	**11**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

<u>Osada pri „Peme“</u>

Vznik osady: r. 2013

Osadu za Pemou tvorilo v roku 2021 - 5 samostatne stojacich chatrčí, ktoré obýva prevažne jedna rozšírená rodina.

Prístup k osade je zložitý, nakoľko je potrebné prejsť dierou v plote. K chatrčiam sa dostaneme po vyšliapanej cestičke. V okolí chatrčí je veľa psov, čo taktiež sťažuje prístup. Zdrojom pitnej vody pre miestnych je studnička pod mostom pri ceste.

Počet obyvateľov: V osade sa nachádza 21 obyvateľov.

Typy obydlí: Chatrče postavené z dreva, dosák, starých okien a dverí a iných stavebných materiálov.

Vlastnícke vzťahy k zastavanému územiu: V lokalite za „Pemou“ so všetky pozemky v súkromnom vlastníctve fyzických osôb a teda môžeme konštatovať, že aj tieto príbytky sú postavené na súkromných pozemkoch.

Tabuľka 22 **Miera ohrozenia lokalita Pri Peme: II. Stupeň ohrozenia - vysoká**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom - Úplne dostupná počas celého roka - Dostupná do vzdialenosti 200 m - Nedostupná počas celého roka					Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
	1	0		0	
	2	2		2	
	5	0		0	
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	0		0	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	0		0	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	1		1	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia - Priamo v lokalite - Do 100 m					
	5	0		0	
	2	0		0	
Typ obydlí					

- Záhradné chatky/domy	1	0		0	
- Chatrče	3	3		3	
- kombinácia	2	0		0	
Počet obydlí					
- do 10	1	1		1	
- 10 – 20	2	0		0	
- Viac ako 20	3	0		0	
Dostupnosť k vode					
- Záhradné studne	1	0		0	
- Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite	2	0		0	
- Prameň v blízkosti lokality	3	3		3	
Spolu body ohrozenia		**10**	**0**	**10**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

<u>Oblasť Moňok Potok</u>

Vznik osady: r. 2007

Obrázok 13 **Moňok Potok**

Osada Moňok potok sa nachádza k katastrálnom území MČ Dargovských hrdinov, na pravej strane rýchlostnej cesty vedúcej na diaľnicu v smere do Prešova. Lokalita je známa ako chatárska oblasť a teda aj príbytky obyvateľov pozostávajú z murovaných alebo drevených chatiek, no nakoľko má rozrastajúci charakter, nájdeme tu už aj chatrče z dosák a iných stavebných materiálov.

Osada sa začala rozrastať po zrušení osady pri Metre v roku 2013 (MČ Ťahanovce), po zrušení osady Majetkár v roku 2019 (MČ Ťahanovce). Niektorí obyvatelia osady pochádzajú aj z lokality Na Demetri.

Obrázok 14 **Lokalita osady Moňok Potok**

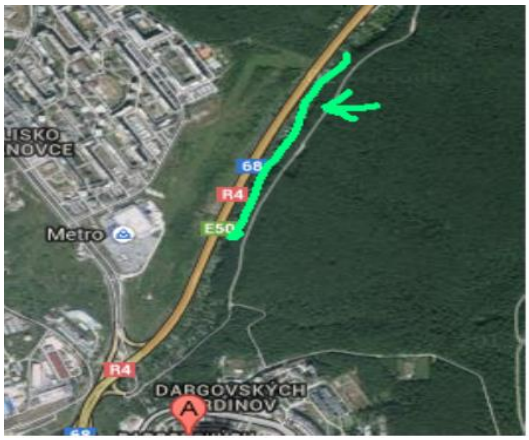

Prístupová cesta do osady vedie z cesty pre motorové vozidlá (motorovými vozidlami alebo pešo), taktiež lesnou cestou zo sídliska Dargovských hrdinov a zo „Zeleného dvora“, príp. pešo cez štvorprúdovú cestu a lesnou cestičkou zo sídliska Ťahanovce. V blízkosti obydlí sa nachádza prameň, ktorý je využívaný ako zdroj úžitkovej vody, niektoré chatky majú vlastné studne.

Obrázok 15 **Lokalita oblasti Moňok Potok**

Najväčším problémom lokality je rýchlostná štvorprúdová cesta, v blízkosti ktorej sa pohybujú a ohrozujú tým svoje životy ako aj cestnú premávku.

Počet obyvateľov: Celkovo sa v osade nachádza 194 osôb, z toho 112 detí. Počet sa však mení v závislosti od migrácie. Časť obyvateľov mení miesto svojho pobytu, migruje po rodine a známych.

Typ obydlí: V lokalite nájdeme murované chaty, drevené chaty ale aj chatrče postavené z rôznych materiálov. Väčšina príbytkov je vybavená suchým WC, a pieckou na tuhé palivo.

Vlastnícke vzťahy obývaného územia: Lokalita je prevažne zložená z parciel, ktoré sú v súkromnom vlastníctve fyzických osôb, niektoré osoby sú zastupované Slovenským pozemkovým fondom.

Tabuľka 23 **Miera ohrozenia lokality Moňok Potok: II. Stupeň ohrozenia - vysoká**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom - Úplne dostupná - Dostupná do vzdialenosti 200 m - Nedostupná počas celého roka	1	0		0	Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
	2	2		2	
	5	0		0	
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	0		0	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	0		0	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	1	2	3	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia - Priamo v lokalite - Do 100 m	5	0		0	
	2	0		0	
Typ obydlí - Záhradné chatky/domy - Chatrče - kombinácia	1	0		0	
	3	0		0	
	2	2		2	
Počet obydlí - do 10 - 10 – 20	1	0		0	
	2	0		0	

- Viac ako 20	3	3		3	
Dostupnosť k vode - Záhradné studne - Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite - Prameň v blízkosti lokality	1	0		0	
	2	2		2	
	3	0		0	
Spolu body ohrozenia		**10**	**0**	**12**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

<u>Textilná – Labaš</u>

Vznik osady: r. 2019

Obrázok 16 **Textilná – Labaš**

Osada za veľkoskladom Labaš vznikla v roku 2019, kedy sa sem presťahovala 1 rodina z MČ Luník IX. Spolu s nimi sa tam nachádzajú aj iné rodiny, ktoré nemajú trvalý pobyt na území mesta Košice. Väčšinou ide o okolité obce.
Osada sa nachádza za skladovými priestormi spoločnosti Labaš, pričom je dostupná autom a aj pešo. V blízkosti sa nachádza železničná trať. Osada je monitorovaná pracovníčkami miestneho úradu MČ Nad Jazerom.
Ide o záhradkársku lokalitu a teda príbytky sú murované chatky v kombinácii s chatrčami. Pitná voda je zo studní ktoré patria k chatkám alebo podľa slov miestnych aj z obchodu. Podľa ich tvrdení si údajne chatky odkúpili, avšak právnym dokumentom nedisponujú.
Počet obyvateľov: V lokalite sa nachádza 6 chatiek v ktorých dokopy žije 28 obyvateľov.

Typy obydlí: Murované chatky v kombinácii s chatrčami ktoré si k chatkám pristavali.

Vlastnícke vzťahy k zastavanému územiu:
Podľa pracovníčok miestneho úradu MČ Nad Jazerom patria pozemky Železničnej spoločnosti Slovenska a.s., v blízkosti sú aj parcely, ktoré patria spoločnosti Labaš, s.r.o.

Tabuľka 24 **Miera ohrozenia lokality Textilná – Labaš: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu Za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom - Úplne dostupná počas celého roka - Dostupná do vzdialenosti 200 m - Nedostupná počas celého roka	1	0		0	Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
	2	2		2	
	5	0		0	

Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	0		0	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	1		1	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	2		2	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia - Priamo v lokalite - Do 100 m	5	0		0	
	2	0		0	
Typ obydlí - Záhradné chatky/domy - Chatrče - kombinácia	1	0		0	
	3	0		0	
	2	2		2	
Počet obydlí - do 10 - 10 – 20 - Viac ako 20	1	1		1	
	2	0		0	
	3	0		0	
Dostupnosť k vode - Záhradné studne - Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite - Prameň v blízkosti lokality	1	1		1	
	2	0		0	
	3	0		0	
Spolu body ohrozenia		**9**	**0**	**9**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na Demetri

Vznik osady: r. 2006

Obrázok 17 **Lokalizácia osady Na Demetri**

V lokalite na Demetri sa nachádzajú 3 bytové domy, spolu 36 sociálnych bytov ktoré mesto Košice prenajíma rodinám rómskeho pôvodu. Z dôvodu narastajúceho počtu obyvateľov (prisťahovaním príbuzných z okolitých mestských častí a obcí) vznikla v tesnej blízkosti týchto bytových domov aj osada. Lokalita sa nachádza na okraji MČ Košice Sídlisko Ťahanovce . Umiestnená je pod úrovňou hlavnej prístupovej cesty na sídlisko, z jednej strany susedí s obcou Ťahanovce, z druhej strany s areálom bývalého magnezitárskeho závodu a areálom zberných surovín .
K lokalite je prístup jednoduchý a bezpečný. Možnosť prísť mestskou hromadnou dopravou, autom alebo peši. K chatrčiam je prístup iba peši, nakoľko sa nachádzajú za obytnými domami v miernom svahu. Ako zdroj pitnej a úžitkovej vody využívajú obyvatelia vodovodné potrubie v obytných domoch, odkiaľ si vodu čerpajú.

Počet obyvateľov: Počet obyvateľov osady je stabilný. Nachádza sa tu 6 prístreškov s celkovým počtom 46, z toho 24 dospelých a 22 detí.

Typy obydlí: Chatrče z dosák, starých okien, dverí a iného stavebného materiálu. Chatrče sú vybavené základným nábytkom a pieckami.

Vlastnícke vzťahy na zastavanom území: Pozemky na ktorých sa osada nachádza patria súkromným vlastníkom.

Tabuľka 25 **Miera ohrozenia lokality: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu Za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom - Úplne dostupná - Dostupná do vzdialenosti 200 m - Nedostupná počas celého roka	1	1		1	Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
	2	0		0	
	5	0		0	
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	0		0	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia

Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	0		0	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	2		2	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia - Priamo v lokalite - Do 100 m	5	0		0	
	2	0		0	
Typ obydlí - Záhradné chatky/domy - Chatrče - kombinácia	1	0		0	
	3	3		3	
	2	0		0	
Počet obydlí - do 10 - 10 – 20 - Viac ako 20	1	1		1	
	2	0		0	
	3	0		0	
Dostupnosť k vode - Záhradné studne - Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite - Prameň v blízkosti lokality	1	0		0	Voda dostupná z bytoviek
	2	2		2	
	3	0		0	
Spolu body ohrozenia		**9**	**0**	**9**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

<u>Račí Potok</u>

Vznik osady: Lokalitu Račí potok sociálni pracovníci/čky začali monitorovať v roku 2010

Obrázok 18 **Lokalizácia osady Račí Potok**

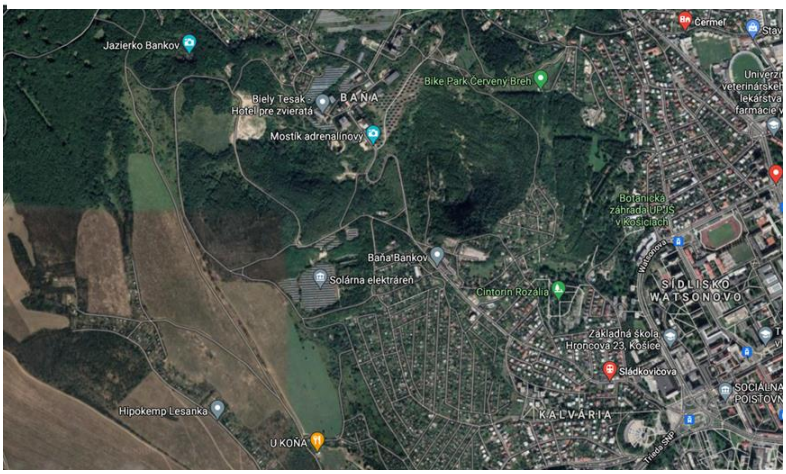

Osada Račí potok je podobne ako Červený rak obývaná iba jednou rodinou (matka a deti so svojimi rodinami). Nachádzajú sa v odľahlej časti chatárskej oblasti. Vedie k nim nespevná cesta, po ktorej je možný prístup peši ale aj autom.
Počas posledného monitoringu nebola rodina zastihnutá a teda nebolo možné zistiť zdroj pitnej a úžitkovej vody. Domnievame sa, že by mohlo ísť o studňu.

Počet obyvateľov: Rodinu ktorá obýva túto lokalitu tvorí 12 členov.

Typy obydlí: Chatrče postavené z dreva, starých okien a dverí a iného stavebného materiálu. Okolie príbytkov v čase návštevy čisté a udržiavané.

Vlastnícke vzťahy k zastavanému územiu: Lokalita v blízkosti chatárskej oblasti je v súkromnom vlastníctve fyzických osôb.

Tabuľka 26 **Miera ohrozenia lokalita Račí Potok: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu Za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom - Úplne dostupná - Dostupná do vzdialenosti 200 m - Nedostupná počas celého roka	1	0		0	Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
	2	2		2	
	5	0		0	
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	0		0	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	0		0	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia - Priamo v lokalite - Do 100 m	5	0		0	
	2	0		0	
Typ obydlí - Záhradné chatky/domy - Chatrče - kombinácia	1	0		0	
	3	3		3	
	2	0		0	
Počet obydlí - do 10 - 10 – 20 - Viac ako 20	1	1		1	
	2	0		0	
	3	0		0	
Dostupnosť k vode - Záhradné studne - Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite - Prameň v blízkosti lokality	1	1		1	
	2	0		0	
	3	0		0	
Spolu body ohrozenia		**7**	**0**	**7**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

Vyšný dvor

Osada Vyšný dvor sa nachádza v Mestskej časti Košice – Krásna, pričom je to jediná legálna osada, nakoľko sa rozprestiera na súkromnom pozemku jedného z obyvateľov.
Pozostáva z jedného rodinného domu s narušenou statikou a niekoľkých chatrčí, ktoré sú postavené v jeho tesnej blízkosti. Pozemok pod osadou patrí majiteľovi domu.

Prístupová cesta k osade je bezpečná a jednoduchá, bežná cestná komunikácia v mestskej časti. Zdroj vody pochádza pravdepodobne z vodovodného potrubia v rodinnom dome (posledným monitoringom nezistené keďže majiteľ nevpustil sociálnych pracovníkov). Okolie osady je neudržiavané, v okolí chatrčí je neporiadok, dosky a fekálie obyvateľov chatrčí.

Počet obyvateľov: Ide o rodinu ktorú tvoria rodičia a ich deti s rodinami. V následnosti nato nemá osada rozrastajúcu tendenciu. Toho času tam žijú dokopy 4 rodiny, približne 25 obyvateľov.

Typy obydlí: Rodinný dom pri ktorom sú pristavané chatrče z dosák a iného stavebného odpadu.

Vlastnícke vzťahy na zastavanom území: Pozemok na ktorom stojí rodinný dom a chatrče patrí majiteľovi domu.

Tabuľka 27 **Miera ohrozenia lokality Vyšný dvor: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu Za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom - Úplne dostupná - Dostupná do vzdialenosti 200 m - Nedostupná počas celého roka	1 2 5	1 0 0		1 0 0	Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	0		0	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	0		0	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	2		2	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia - Priamo v lokalite - Do 100 m	5 2	0 0		0 0	
Typ obydlí - Záhradné chatky/domy - Chatrče - kombinácia	1 3 2	0 0 2		0 0 2	
Počet obydlí - do 10 - 10 – 20 - Viac ako 20	1 2 3	1 0 0		1 0 0	
Dostupnosť k vode - Záhradné studne	1	1		1	

- Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite - Prameň v blízkosti lokality	2	0		0	
	3	0		0	
Spolu body ohrozenia		**7**	**0**	**7**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

<u>Záhradky pod Furčou</u>

Vznik osady: 2010

Osada sa nachádza v blízkosti sídliska Dargovských hrdinov, na pravej strane cesty zo sídliska smerom k hypermarketu Tesco. Je tam pevné zloženie obyvateľov (3 príbuzné rodiny, 2 bez príbuzenského vzťahu). Žijú v chatkách, ktoré sú čiastočne murované, čiastočne z dosák, okien a iného materiálu.

Prístup do osady je z cesty možný motorovým vozidlom, alebo peši. Chatky disponujú vlastnými studňami, čím je zabezpečená pitná aj úžitková voda.

Obrázok 20 **Lokalizácia osady Záhradky pod Furčou**

Obrázok 19 **Oblasť Záhradky pod Furčou**

Počet obyvateľov: Osadu dokopy obýva 31 obyvateľov.

Typy obydlí: Kombinácia murovaných a drevených chatrčí.

Vlastnícke vzťahy k zastavanému územiu: Niektoré pozemky na ktorých sa tieto chatky nachádzajú sú vo vlastníctve mesta Košice, niektoré v súkromnom vlastníctve obyvateľov osady a niektoré v súkromnom vlastníctve iných fyzických osôb.

Tabuľka 28 **Miera ohrozenia lokality Záhradky pod Furčou: III. stupeň ohrozenia – zvýšená miera ohrozenia**

kritérium	body	Priznané body	Zvýšenie	Spolu Za kritérium	poznámka
Dostupnosť lokality autom - Úplne dostupná - Dostupná do vzdialenosti 200 m - Nedostupná počas celého roka	1	1		1	Body sa zdvojnásobia ak je lokalita dostupná iba počas časti roka (napr. leto, sucho ...)
	2	0		0	
	5	0		0	
Blízkosť železničnej trate s nutnosťou prechodu cez koľajisko (napr. cestou do školy, obchodu,...)	3	0		0	Ak je lokalita medzi dvoma koľajiskami sa body zdvojnásobia
Blízkosť železničnej trate bez nutnosti prechodu cez koľajisko	1	0		0	
Blízkosť frekventovanej cesty bez nutnosti prechodu (napr. cestou do školy, obchodu,...)	1	1		1	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť frekventovanej cesty s nutnosťou prechodu	2	0		0	Zvyšuje sa o 2 body ak ide o rýchlostný privádzač do mesta
Blízkosť teplovodného potrubia - Priamo v lokalite - Do 100 m	5	0		0	
	2	0		0	
Typ obydlí - Záhradné chatky/domy - Chatrče - kombinácia	1	0		0	
	3	0		0	
	2	2		2	
Počet obydlí - do 10 - 10 – 20 - Viac ako 20	1	1		1	
	2	0		0	
	3	0		0	
Dostupnosť k vode - Záhradné studne - Jedna spoločná studňa (prameň) priamo v lokalite - Prameň v blízkosti lokality	1	1		1	
	2	0		0	
	3	0		0	
Spolu body ohrozenia		**6**	**0**	**6**	

Zdroj: Vlastné spracovanie

PRÍLOHA Č. 2
Zoznam spolupracujúcich subjektov

Organizácie pôsobiace v oblasti pomoci ľuďom bez domova

Štátne subjekty
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny)
Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
Úrad splnomocnenca vlády pre rómske komunity
Štátny fond rozvoja bývania
Polícia
Ministerstvo zdravotníctva - Zdravé regióny (štátna príspevková organizácia)
Samospráva a subjekty zriadené samosprávou
Mesto Košice
Psychosociálne centrum – ZnB, Komunitné centrum, Útulok
Mestská časť Košice – Luník IX (sociálne bývanie)
Mestská polícia
Mestské časti
Košický samosprávny kraj
Neštátne subjekty
Nadácia DEDO
ETP Slovensko
Oáza – nádej pre nový život, n.o.
Arcidiecézna charita Košice
DORKA, n.o.
Zem detí – Košice, n.o. (Zariadenie núdzového bývania
Saleziáni don Bosca - Oheň Nádeje o. z.

PRÍLOHA Č. 3
Plán riešenia ochorenia COVID-19 v marginalizovaných rómskych komunitách

Základné informácie

Marginalizované rómske komunity (ďalej len „MRK") tvoria špecifickú rizikovú skupinu v rámci prevencie a ochrany obyvateľstva pred šírením koronavírusu. V MRK je viac faktorov, ktoré poukazujú na vyššiu ohrozenosť tejto skupiny. Medzi tieto faktory patria zlý zdravotný stav vrátane neliečených a chronických chorôb, nedostatočné hygienické podmienky vrátane prístupu k pitnej vode, zhoršený prístup k zdravotným službám, nižšie povedomie o správnej hygiene, vyššia hustota obyvateľstva, migrácia príslušníkov MRK za prácou do a zo zahraničia. Pri súčasnej epidemiologickej situácii v Európe zaznamenávame zvýšený návrat príslušníkov MRK zo zahraničia na Slovensko. Keďže sa vracajú a cestujú cez krajiny s výrazne horšou epidemiologickou situáciou, je veľké riziko zánosu ochorenia COVID-19 do rómskych osád s extrémne vysokou pravdepodobnosťou jeho šírenia a vzniku epidémií v týchto osadách a následne aj mimo nich.

Cieľová skupina

Atlas rómskych komunít z roku 2019 udáva 819 obcí na Slovensku, kde sú prítomné MRK. Nie všetky sú rovnako ohrozené. Ak je možné koronavírus SARS-CoV-2 udržať mimo týchto lokalít, využijúc ich relatívnu izolovanosť, vieme sa odbremeniť od veľkej časti problému. Naopak, v hustom priestore týchto koncentrácií sa vírus môže šíriť rýchlo a spôsobovať veľké komplikácie a šírenie epidémií. Permanentný krízový štáb pripravil zoznam vysoko ohrozených osád a lokalít, ktoré sú špecifické svojou hustotou a počtom obyvateľstva, ako aj zlými životnými podmienkami. Celkovo určil 1044 takýchto osád, kde žije 260 000 ľudí. Disponuje informáciami, že približne 1400 príslušníkov MRK prišlo nedávno zo zahraničia a asi u 220 sa pozorovali klinické príznaky respiračného ochorenia.

Odbery a testovanie klinických vzoriek

V súčasnej situácii je nevyhnutné zistiť, ktoré osoby majú ochorenie COVID-19. Keďže ochorenie COVID-19 má podobné príznaky ako ďalšie respiračné ochorenia, môžeme ho identifikovať iba laboratórnym vyšetrením. Preto je nevyhnutné, aby sa všetkým osobám, ktoré sa nedávno vrátili zo zahraničia (pred 14 dňami) a osobám s prítomnými klinickými príznakmi respiračného ochorenia odobrali klinické vzorky na laboratórne vyšetrenie. Všetkým osobám, ktoré sa nedávno vrátili zo zahraničia, treba nariadiť prísnu karanténu a kontrolovať jej dodržiavanie. Odbery klinických vzoriek zabezpečia odberové skupiny príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky, za asistencie polície a mimovládnych organizácií. Taktiež zabezpečia aj transport na určené regionálne úrady verejného zdravotníctva (ďalej len „RÚVZ"). Testovanie klinických vzoriek zabezpečí RÚVZ so sídlom v Košiciach, RÚVZ so

sídlom v Banskej Bystrici, RÚVZ so sídlom v Trenčíne a Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ÚVZ SR") metódou RT-PCR. Výsledky z laboratórnych vyšetrení sa vkladajú do informačného systému ÚVZ SR COVID-19 napojeného na Národné centrum zdravotníckych informácií. Údaje z neho sa automaticky presunú do Epidemiologického informačného systému EPIS. Národné centrum zdravotníckych informácií zabezpečí hlásenie údajov príslušnému RÚVZ a ÚVZ SR.

Manažment osôb so známym výsledkom laboratórneho vyšetrenia

Príslušný regionálny hygienik po zvážení všetkých dostupných informácií rozhodne a určí postup, či osoby s ochorením COVID-19 budú riešené individuálne, alebo bude v karanténe celá osada. Ak sa budú riešiť individuálne, stredne ťažké a ťažké prípady budú hospitalizované v určenom zdravotníckom zariadení, ľahšie formy v karanténnom ubytovacom zariadení (ubytovne, improvizovaná nemocnica, školy a pod.) Je potrebné testovať všetky prípady ochorenia.

Ak bude v karanténe celá osada, ťažšie prípady budú hospitalizované v určenom zdravotníckom zariadení. Ostatní zostávajú v domácej izolácii a je im priebežne poskytovaná zdravotná starostlivosť za účasti vojenských zdravotníkov, mimovládnych organizácií a dobrovoľníkov. V tomto prípade má zmysel testovať len uzdravených. Osoby, ktorých laboratórne výsledky boli negatívne na ochorenie COVID-19, zostávajú v osade bez ďalších obmedzení. Osoby, u ktorých sa laboratórne potvrdil COVID-19 a majú prítomné klinické príznaky, budú po indikácii lekárom prevezené na hospitalizáciu do určených zdravotníckych zariadení. Osoby, u ktorých sa laboratórne potvrdilo ochorenie COVID-19 a nemajú žiadne klinické príznaky respiračného ochorenia, budú prevezené do karantény do určených ubytovacích zariadení. Po 14-dňovej karanténe sa im odoberie 2x klinická vzorka na laboratórne vyšetrenie. V prípade, ak sú tieto výsledky vyšetrení negatívne, budú pacienti prevezení domov.

Hospitalizácia a liečba v zdravotníckych zariadeniach

Zdravotnícke zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti musia mať zabezpečené prevádzkové opatrenia v súlade s Usmernením hlavného hygienika Slovenskej republiky v súvislosti s ochorením COVID-19 spôsobeným koronavírusom SARS-CoV-2. Ministerstvo zdravotníctva SR určí zoznam zdravotníckych zariadení, v ktorých budú osoby s potvrdeným COVID-19 hospitalizované a liečené. Liečba pacienta s ochorením COVID-19 sa riadi klinickými protokolmi (www.standardnepostupy.sk). Zo zdravotníckeho zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti sú pacienti po ústupe klinických príznakov a ak to zdravotný stav umožňuje prevezení do 14 dňovej karantény do určených ubytovacích zariadení, po ktorej sa im odoberie 2x klinická vzorka na laboratórne vyšetrenie. V prípade, ak sú tieto výsledky vyšetrení negatívne, budú pacienti prevezení domov.

Karanténa v ubytovacích zariadeniach

Do karantény v ubytovacích zariadeniach sú umiestnené osoby, u ktorých sa laboratórne potvrdilo ochorenie COVID-19 a sú bez klinických príznakov respiračného ochorenia a osoby s potvrdeným COVID-19, ktoré boli hospitalizované, ustúpili u nich klinické príznaky a ich zdravotný stav im umožňuje opustiť zdravotnícke zariadenie. Pacienti sú v 14 dňovej karanténe, po ktorej sa im odoberie 2x klinická vzorka na laboratórne vyšetrenie. V prípade, ak sú výsledky vyšetrení na COVID-19 negatívne, môže sa takáto osoba vrátiť domov.

Karanténa osady

COVID-19 je infekčné ochorenie vyvolané koronavírusom SARS-CoV-2. Vírus sa prenáša kvapôčkami sekrétu pri kašli, kýchaní a rozprávaní. Ohrozené sú osoby po blízkom alebo dlhšie trvajúcom styku s nakazeným. K prenosu infekcie dochádza aj kontaminovanými predmetmi. Ochorenie postihuje hlavne osoby z domácnosti a okolia chorého. V prípade, že v osade bude viac ako 10 % osôb, ktorí budú pozitívne testovaní na ochorenie COVID-19, nemá zmysel dávať ľudí do karantény do ubytovacích zariadení, ale je nutné dať do karantény osadu ako celok. Platí však, že osoby, u ktorých sa laboratórne potvrdil COVID-19 a ich telesná teplota je vyššia ako 38 °C a sú prítomné ďalšie príznaky ako dýchavičnosť a kašeľ, budú prevezené na hospitalizáciu do určených zdravotníckych zariadení. V tomto prípade má zmysel testovať len uzdravené osoby. Pri karanténe osady je potrebné uzatvoriť osadu, zabezpečiť informovanosť a komunikáciu, bezpečnosť, zabezpečiť osobitné sledovanie úzkych kontaktov, zabezpečiť zásobovanie osady potravinami a vodou, zabezpečiť zdravotnícku pomoc a v prípade potreby zvážiť zriadenie improvizovanej kuchyne a nemocnice.

Mgr. RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD. v.r.
hlavný hygienik Slovenskej republiky

PRÍLOHA Č. 4
Plán riešenia iných krízových situácii

V prípade mimoriadnych udalostí (požiar, zosuv pôdy, záplavy ...) bude dodržaný tento postup:

1. Po nahlásení mimoriadnej situácie mesto zabezpečí obhliadku za účasti mestskej polície, zástupcov referátu CO, BOZ a PO MMK, oddelenia sociálnych vecí MMK, príslušnej MČ na území ktorej sa lokalita nachádza, odborného psychologického tímu a zdravotnej služby.
2. V prípade potreby bude zvolaný krízový štáb mesta a pohotovosť síl a prostriedkov (Sily a prostriedky technickej podpory krízového riadenia v meste Košice).
3. Pracovníci oddelenia sociálnych vecí v spolupráci s pracovníkmi MÚ príslušnej mestskej časti preveria sociálnu situáciu rodín a osôb dotknutých mimoriadnou udalosťou. Preverované bude:
   - zdravotný stav a dostupnosť k užívaným liekom,
   - možnosť zabezpečenia náhradného ubytovania,
   - materiálne vybavenie a možnosti rodiny.
4. V prípade, že rodina nemá možnosť náhradného ubytovania bude zabezpečené núdzové ubytovanie
   - v najbližších dostupných priestoroch (napr. telocvičňa najbližšej školy, kultúrne a spoločenské centrum...
   - v prípade, že nebude využívané karanténne centrum v BPMK za účelom eliminácie šírenia nákazy, bude možné využiť aj tieto priestory.
5. Rodinám bude poskytnutá základná materiálna pomoc (stravovanie, ošatenie zabezpečenie liekov ....) a v prípade potreby aj psychologická pomoc.
6. Pre rodiny bude vykonávaná príslušnou mestskou časťou a v prípade potreby aj Mestom Košice sociálna práca dlhodobo.

Riešenie mimoriadnej situácie bude prebiehať v súlade so zákonom 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane v platnom znení

PRÍLOHA Č. 5
Postupnosť krokov

vedúcich k znižovaniu počtu rodín a osôb v bytovej núdzi žijúcich v nelegálnych osídleniach na území mesta Košice

1. **Vypracovanie demografickej a sociálnej analýzy jednotlivých osídlení** - zrealizované v rámci registračného týždňa v roku 2021, záverečná správa bude oficiálne prezentovaná 22. januára 2022
2. **Definovanie rizík a ohrození v osídleniach** – zrealizované v roku 2021
3. **Určenie priorít podľa stupňa ohrozenia jednotlivých osídlení** – zrealizované v roku 2021
4. **Návrh opatrení a aktivít zameraných na zvyšovanie počtu vhodných bytov** a možností ubytovania pre rodiny a jednotlivcov – čiastočne zrealizované v roku 2021 smerovanie a stratégia je súčasťou PHRSR – Cieľ 9
5. **Budovanie a rozširovanie mestského bytového fondu** pre potreby sociálneho bývania – 2022 – 2030

   Formy nadobúdania ďalších sociálnych bytov:

   a) **Rekonštrukcia existujúcich bytov** v majetku mesta, vrátane bytov v domoch so zmiešaným vlastníctvom (2022 – 2025)

   b) **Výstavba nových bytov** – napr. prestupné bývanie v MČ Luník IX realizované mestskou časťou, (2022 – 2030)

   c) **Nákup bytov na sekundárnom trhu** (od roku 2023) – tento spôsob nadobúdania realizuje mesto Bratislava. Na potreby nákupu bytov od súkromných vlastníkov v rozpočte mesta Bratislava boli vyčlenené prostriedky vo výške 1,6 mil. €.

   d) **Spoluprácou s organizáciami realizujúcimi Housing First** v bytoch, ktoré sú ich vlastníctvom resp. v bytoch, ktoré za tým účelom prenajímajú – tento zámer je overený už aj v praxi, keď pilotne prebieha od roku 2020
6. **Budovanie a rozširovanie kapacít pobytových sociálnych služieb krízovej intervencie v útulkoch pre rodiny a osoby v bytovej núdzi** (2022 – 2025)

   Formy rozširovania kapacít:

   a) **Reštrukturalizácia služieb poskytovaných mestskou príspevkovou organizáciou Psychosociálne centrum** v prospech pobytových sociálnych služieb poskytovaných v útulku a samostatného bývania s podporou (2022 – 2025). Prípravné technické a administratívne práce prebiehajú už v súčasnej dobe – v objekte na Adlerovej 4 prebieha rekonštrukcia a je spracovaný návrh na doplnenie Zriaďovateľskej listiny PSC o novú činnosť, ktorou je bývanie s podporou

   b) **Spoluprácou s neverejnými poskytovateľmi pobytových služieb krízovej intervencie**

   Finančná podpora na udržanie existujúcich a vznik nových kapacít – prebieha kontinuálne napr. v roku 2020 mesto poskytlo ADCH a neziskovej organizácii Oáza – nádej pre nový život príspevok na nákup obytných kontajnerov za účelom zabezpečenia karantény. Tieto kontajnery bude možné do budúcnosti využiť aj na rozšírenie kapacít

Podpora ADCH pri výstavbe nového objektu na Bosákovej ulici - (2022 – 2025) – aktuálne bola objednaná štúdia využiteľnosti územia výsledkom, ktorej má byť aj určenie kapacity budúceho útulku

7. **Vykonávanie sociálnej práce a sociálneho poradenstva** – bude zabezpečené kontinuálne s cieľom prípravy rodín na samostatné bývanie. Za tým účelom je nevyhnuté zvyšovanie počtu kvalifikovaných terénnych pracovníkov a to:
   a) Zvyšovaním počtu terénnych pracovníkov mesta a mestských častí
   b) Spoluprácou so subjektami, ktoré pôsobia v oblasti pomoci rodinám a osobám v bytovej núdzi

PRÍLOHA Č. 6
ETHOS typológia bezdomovectva a vylúčenia z bývania

Koncepčná kategória	Operačná kategória	Životná situácia	Druhová definícia	Národná kategória
BEZ PRÍSTREŠIA	1. Ľudia (žijúci) na ulici	1. Verejné priestory, alebo vonkajšie priestory	Život na ulici vo vonkajších alebo verejných priestoroch bez prístrešia určeného na bývanie	Ľudia žijúci a prespávajúci vonku; napr. ulica, verejné dopravné prostriedky, kanále, stany, parky, nádražia, vraky áut
BEZ PRÍSTREŠIA	2. Ľudia v krízovom ubytovaní za účelom prenocovania	2. Nocľaháreň	Ľudia, ktorí nemajú svoje obvyklé bydlisko/ obydlie a využívajú nocľahárne a iné krízové ubytovanie na prenocovanie	Ľudia prespávajúci v nocľahárňach a v inom organizovanom krízovom ubytovaní, napr. stanové mestečká
BEZ BÝVANIA	3. Ľudia v ubytovaní pre ľudí bez domova	3.1. Zariadenia pre ľudí bez domova určené na krátkodobé ubytovanie 3.2. Dočasné ubytovanie pre ľudí bez domova 3.3. Prechodné podporované ubytovanie	Krátkodobé ubytovanie pre ľudí bez domova	Ľudia využívajúci krátkodobé ubytovanie pre ľudí bez domova z dôvodu absencie iného bývania: útulok domov na pol ceste ubytovňa
BEZ BÝVANIA	4. Ženy v núdzovom ubytovaní z dôvodu domáceho násilia	4. Ubytovanie pre ženy ohrozené domácim násilím	Ženy využívajúce z dôvodu domáceho násilia núdzové ubytovanie určené na	Ženy v núdzovom ubytovaní z dôvodu domáceho násilia: zariadenie núdzového bývania

			krátkodobý pobyt	
BEZ BÝVANIA	5. Ľudia v ubytovaní pre cudzincov	5.1. Dočasné ubytovanie/ špecializované zariadenia pre cudzincov 5.2. Ubytovacie zariadenia pre pracujúcich cudzincov	Cudzinci v krátkodobom ubytovaní počas ich statusu imigranta	Cudzinci v dočasnom ubytovaní: azylové zariadenia a integračné strediská žiadateľov o poskytnutie medzinárodnej ochrany, komerčné ubytovne
BEZ BÝVANIA	6. Ľudia pred prepustením z inštitucionálnej starostlivosti	6.1. Zariadenia na výkon trestu/väzby	6.1. Pred prepustením z inštitucionálnej starostlivosti, nie je k dispozícii iné bývanie	Ľudia pred prepustením z inštitucionálnej starostlivosti bez možnosti iného bývania: zariadenia na výkon trestu odňatia slobody a výkon väzby
		6.2. Zariadenia zdravotnej starostlivosti (vrátane psychiatrických zariadení a zariadení pomoci pri závislostiach)	6.2. Pred prepustením z inštitucionálnej starostlivosti nie je k dispozícii iné bývanie, alebo predĺžený pobyt z tohto dôvodu	zariadenia zdravotnej starostlivosti (vrátane centier pre liečbu drogových závislostí, psychiatrických liečební)
		6.3. Zariadenia starostlivosti o deti starostlivosti nie je k dispozícii iné bývanie	6.3. Pred prepustením z inštitucionálnej starostlivosti nie je k dispozícii iné bývanie (napr. po dovŕšení 18. roku veku)	zariadenia sociálnoprávnej ochrany /sociálnej kurately a špeciálne výchovné zariadenia
BEZ BÝVANIA	7. Ľudia prijímajúci dlhodobú	7.1. Dlhodobé bývanie pre seniorov bez	Dlhodobá podpora pri bývaní z dôvodu	Ľudia prijímajúci dlhodobú podporu spojenú s bývaním z

	podporu spojenú s bývaním z dôvodu bezdomovectva	domova spojené so starostlivosťou 7.2. Dlhodobá podpora spojená s bývaním pre ľudí, ktorí zažili bezdomovectvo	bezdomovectva (zvyčajne viac ako jeden rok)	dôvodu bezdomovectva
NEISTÉ BÝVANIE	8. Ľudia žijúci v neistom obydlí	8.1. Prechodné bývanie u príbuzných / známych	8.1. Štandardné dočasné bývanie u príbuzných a známych z dôvodu nedostatku iných možností	Ľudia užívajúci bývanie, alebo pozemok bez právneho dôvodu/ bez nájomných práv: prechodné bývanie u rodiny/ priateľov
		8.2. Užívanie obydlia bez právneho dôvodu	8.2. Užívanie obydlia protiprávne/bez nájomnej zmluvy	bývanie v štandardnom bývaní (byt, dom) bez nájomnej/podnájomnej zmluvy bývanie v nezákonne obsadených budovách
		8.3. Užívanie pozemku bez právneho dôvodu	8.3. Užívanie pozemku protiprávne/ bez nájomnej zmluvy	užívanie pozemku bez právneho dôvodu
NEISTÉ BÝVANIE	9. Ľudia ohrození vysťahovaním	9.1. Výpoveď z nájmu	9.1. Existuje povinnosť vysťahovať sa, pretože bol ukončený nájomný/ podnájomný vzťah	Ľudia bezprostredne ohrození stratou bývania, pre existenciu právneho dôvodu na vysťahovanie: bývanie po obdržaní výpovede z nájmu/podnájmu

		9.2. Strata vlastníctva	9.2. Existuje povinnosť vysťahovať sa v dôsledku straty vlastníctva	bývanie po strate vlastníckych práv
NEISTÉ BÝVANIE	10. Ľudia žijúci pod hrozbou domáceho násilia	10.1. Policajne zaznamenané domáce násilie	Boli vykonané policajné zásahy z dôvodu zabezpečenia ochrany obetí domáceho násilia	Ľudia žijúci pod hrozbou straty štandardného bývania z dôvodu ohrozenia domácim násilí
NEVYHOVUJÚCE BÝVANIE	11. Ľudia žijúci v mobilných, neštandardných a provizórnych obydliach	11.1. Mobilné obydlia	Mobilné obydlia neurčené na trvalé bývanie	Ľudia žijúci v neštandardnom obydlí, ktoré nie je určené na trvalé bývanie a nemajú inú možnosť bývania: mobilné obydlia (maringotka, karavan)
		11.2. Neštandardné obydlia	Obydlia neurčené na trvalé bývanie, napr. prístrešky, chatky, chatrče	neštandardné obydlia (chatka, chatrč)
		11.3. Provizórne stavby	Polo-trvalé/ dočasné/ provizórne stavby (strážne domčeky, búdy)	provizórne/ dočasné stavby (búdy, strážne domčeky
NEVYHOVUJÚCE BÝVANIE	12. Ľudia žijúci v obydlí nespôsobilom na bývanie	Obývané obydlia nespôsobilé na bývanie	Obydlia definované ako nevhodné/ nespôsobilé na bývanie podľa vnútroštátnych právnych predpisov/ noriem	Ľudia žijúci v obydliach, ktoré sú definované ako nevhodné/ nespôsobilé na bývanie, napr. podľa stavebno-technických, hygienických predpisov)
NEVYHOVUJÚCE BÝVANIE	13. Ľudia žijúci v extrémne preľudnenom obydlí	Extrémne preľudnené obydlia – prekročená	Obydlia prekračujúce národné štandardy počtu	Ľudia žijúci v extrémne preľudnených obydliach - sú

		národná norma preľudnenia	obyvateľov na podlahovú plochu/ množstvo využiteľných miestností	prekročené národné štandardy preľudnenia (napr. počtu obyvateľov na podlahovú plochu bytu)

PRÍLOHA Č. 7
Záverečná správa z registračného týždňa